ÑAPA

Weekendbijlage
van dagblad Amigoe

zaterdag 4 februari 2012

REPORTAGE

5
'Nos Welita
geen droom meer'

ACHTERGROND

10
Collega's
vrienden of vijanden

INTERVIEW

14
'Letterlijk dicht
op de huid'

Dansschool Salsation!

'Verdwalen in je geest'

Laat ze maar los, die heupen. Luister naar de opzwepende salsamuziek, laat je gaan en dans alsof niemand naar je kijkt.

Tekst: Marja Berk Foto's: Ken Wong

Het is moeilijk stilzitten wanneer de indringende Caribische klanken je hoofd binnendringen; verzet blijkt onmogelijk en bovendien volstrekt overbodig. Rudsel Magdalena weet erover mee te praten. Hij danst niet alleen salsa, hij ís Mr. Salsa. De man is van elastiek, geeft op verfrissende en humoristische wijze les en doet dat samen met echtgenote Nina. De naam van hun dansschool? Salsation!

Daar wordt je geleerd te dansen op het ritme van het eiland. Dit is Curaçao sua, dus dans! En het maakt niet uit of de heupen wat minder elastisch zijn dan die van het echtpaar Magdalena, want dansen gaat voornamelijk over plezier. Rudsel Magdalena beaamt dat.

Hij is geboren op Curaçao in het jaar 1969 en heeft groot respect voor zijn ouders. "Ze wonen al jaren op Aruba, we verhuisden erheen toen ik drie maanden oud was", vertelt Magdalena, "maar ik keerde terug naar mijn geboorte-eiland. Mijn ouders hebben inmiddels een hoge leeftijd bereikt en ik wil dat ze nu terugkomen. Als er iets gebeurt zijn we te ver van elkaar verwijderd." Er spreekt liefde en respect uit zijn woorden.

Het feilloze ritme en gevoel voor dansen, heeft hij van zijn moeder meegekregen. "Ze vond het heerlijk om te dansen en ze stak mij daarmee aan." Maar hoe belandde hij op het professionele pad? "Eigenlijk was dat puur toeval", lacht hij. "Er werd op het eiland in 1997 een salsawedstrijd georganiseerd en vrienden stimuleerden mij om mee te doen. Blijkbaar vonden ze dat ik goed was." Tot zijn verbazing eindigde hij op de vierde plaats. Zomaar. Het was op dat moment dat zijn passie voor salsa ontvlamde. Oh, Rudsel Magdalena danste wel maar "het waren folkloristische dansen. Tambu, tumba, ik vond het heerlijk om te doen."

De eerste vijf winnaars van de salsawedstrijd werden uitgenodigd mee te gaan naar Puerto Rico om deel te nemen aan een wervelende show. Er werden ook workshops gehouden en er vonden diverse shows plaats, uitgevoerd door professionele dansers. "Ik zat daar en dacht dat ik goed kon dansen, maar ik werd even teruggefloten. Ik kon helemaal niet met ze dansen, zij waren écht goed!" Hij leerde Stephen Walroud, een professional, kennen en samen met nog wat andere jongens begonnen zij, na terugkomst op Curaçao, het dansen te oefenen zoals zij tijdens de workshops hadden geleerd. Er was geen echte dansschool op het eiland. "Alleen Walroud gaf soms een paar lessen."

Puerto Rico
Het jaar daarop besloot het clubje op eigen gelegenheid weer af te reizen naar Puerto Rico. Magdalena maakte, samen met Walroud, inmiddels deel uit van een showgroep. "Het kreeg me echt te pakken, maar ambities om les te geven had ik nog niet", aldus Magdalena. Het niveau steeg, het dansen werd steeds beter, professioneler en Magdalena kreeg voortdurend het verzoek om les te geven. "Daar ben ik uiteindelijk mee begonnen, maar als ik iets doe, wil ik het goed doen." Hij vertrok weer naar Puerto Rico; dit keer om te leren lesgeven. In een dansacademy volgde hij een week lang een cursus, nam alle tips goed in zich op en startte niet alleen met lesgeven in Rust en Burgh, maar richtte ook een nieuwe showgroep op. Het duurde zes jaar voordat Magdalena zich liet overhalen het professioneler aan te pakken. "Ik werd streng toegesproken door een kennis uit Amerika: Rudsel, dóe iets met dat talent! Schrijf je in bij de Kamer van Koophandel, begin je eigen dansschool!" Hij luisterde braaf, schreef zich in, regelde een website en huurde een gebouw achter de huidige McDonalds aan de Santa Rosaweg. Doodeng vond hij het. "Zo is het vier jaar geleden officieel begonnen."

Maar Rudsel Magdalena deed het allemaal niet alleen. Negen jaar geleden organiseerde hij elke twee weken, samen met een vriendin en een paar tantes, salsafeesten en op enig moment stapt Nina binnen. Curaçaose Nina studeerde in Nederland, maar kwam naar het eiland voor een stageperiode. Ze nam les, behaalde haar certificaat en vertrok weer naar Nederland. "We hielden wel contact", vertelt Rudsel Magdalena, "en na haar afstuderen in Sociale Pedagogie, kwam ze voor een jaartje naar Curaçao met het plan om daarna weer terug te keren naar Nederland." Het liep anders; er groeide iets moois tussen de twee. Inmiddels heet Nina ook Magdalena en oefent haar beroep - naast de salsalessen met haar echtgenoot - nog steeds met plezier uit. Inmiddels is ze aangeschoven.

Rudsel Magdalena tijdens een van de eerste lessen in de nieuwe dansschool.

Ze is druk, druk en druk. Ook met hun prachtige, kleine meisje. "Maar ik kon niet anders dan me laten meeslepen door Rudsel in de salsa. Ik hield helemaal niet van dansen", zegt ze ferm. "Ik had een trauma opgelopen in mijn jeugd. Ik móest dansen van mijn moeder. Ik verzette me daar tegen en ik vond het steeds minder leuk." Haar echtgenoot bracht daar verandering in. "Hij had helemaal geen tijd om me les te geven, was zo bezig met zijn shows en allerlei activiteiten. Zolang hij daarmee bezig was weigerde ik mee te doen met lesgeven. Ik vond mezelf niet goed genoeg."

De argumenten van Rudsel Magdalena dat ze moest oefenen, alvorens iets te kunnen bereiken, misten hun uitwerking niet. Nina Magdalena dacht na en vond dat ze haar partner niet in de steek kon laten. "Ik wilde hem ook niet beschamen. Maar in die tijd zette ik hem af bij dansfeestjes, haalde hem later weer op en dan gingen we iets anders doen. Zo is het de eerste twee jaar gegaan."
Toen haar partner aangaf het anders, professioneler te willen aanpakken en weigerde iemand voor dansles in dienst te nemen, gooide ze het roer om. Zonde van het geld, dus dan maar zelf aan de slag.
Rudsel Magdalena groeit, samen met Nina, ook uit zijn zakenjas. Het oude pand werd te klein. Hij maakt furore met zijn salsaschool, daar achter de McDonalds en besluit het grootser aan te pakken. Momenteel wordt er driftig verbouwd in de nieuwe school, een prachtige lokatie naast Baskin Robbins, op Saliña.

Pasjes oefenen onder leiding van dansleraar Magdalena.

Anders
Het wordt heel anders dan op de oude lokatie. "We hebben daar drie grote ruimtes met spiegels. Spiegels zijn onontbeerlijk om mensen zichzelf in hun danshoedanigheid te laten zien", vertelt hij. "Zo ben je in staat mensen op hun 'fouten' te wijzen. Bovendien is er in het nieuwe gebouw een mooie ruimte om prachtige salsaschoenen te verkopen. Dat neemt Nina ook op zich. We zijn heel druk bezig en er komt ook een café. In de oude school was je slechts in staat een beetje water te tappen, maar nu wordt het heel erg uitgebreid. Een heuse bar, waar je iets kunt drinken en even kunt bijkomen. Salsales vergt veel energie weet je, vooral als je het goed wilt doen."

Vanaf 1 februari is het al mogelijk de lessen op Saliña te volgen, maar officieel gaat de nieuwe Salsation! op 1 maart van start. Het wordt een complete dansschool en er wordt niet alleen salsales gegeven. Oh nee, Rudsel en Nina Magdalena breiden uit. De droom is een echt dance center te creëren waar op allerlei dansgebied les wordt gegeven. "Het is de bedoeling de danskunst naar een hoger plan te tillen."

Het echtpaar is van mening dat alle dansvormen toegankelijk moeten zijn voor iedereen. Losgaan, jezelf vergeten en te verdwalen in je geest. Want dansen werkt louterend. Souk, salsa, bachata, merengue en zelfs bellydancing behoren tot de mogelijkheden van het nieuwe centrum van Rudsel en Nina Magdalena.

Bellydancing? Souk? "Uiteraard hebben we daar speciale docenten voor aangetrokken", lacht hij, "ook één met een Arabische achtergrond." Het echtpaar Magdalena mag dan van elastiek zijn: souk en bellydancing vergt toch een iets andere benadering dan salsa en merengue. Ook de wals en de mazurka staan op het dansmenu. Zeer veelzijdig dus en het maakt niet uit welke stijl je ambieert: je leert het bij Salsation!
"Dansen is geneeslijk, healing", zegt Magdalena beslist. "Je vergeet alles om je heen, je raakt je zorgen kwijt. Het is dus niet alleen gezond voor je lichaam, maar zeker ook voor je geest." Mensen weten volgens Magdalena vaak niet hoe ze moeten bewegen. "Ze horen muziek, het voelt goed, maar ze weten niet hoe daarop te anticiperen. Wij willen mensen leren naar de muziek te luisteren en die op geheel eigen wijze te interpreteren in dans. Gooi maar los, beweeg naar hoe je je voelt. Vergeet de wereld om je heen en dans!"

Spiritueel
Het heeft zelfs, als ik het zo beluister, een spirituele functie. "Het kan zo zijn dat je je frustraties van je af kunt dansen. Iets zit je dwars en dat moet eruit. Daar is dansen een uitstekende methode voor", verduidelijkt Magdalena. Nina vult aan: "Je ziet zelfs mensen groeien door het dansen. Het helpt zeker jonge mensen om zelfverzekerder te worden. In eerste instantie zijn ze dan wat timide, verlegen. Maar zodra ze wat lessen verder zijn en het gaat lekker, zie je het zelfvertrouwen toenemen. Ze bloeien helemaal op." Ze praten meer, durven meer. Waar dansen al niet goed voor is.

Nina Magdalena: "Onze cursisten komen uit alle lagen van de bevolking en elke nationaliteit, van jong tot oud. We hebben zelfs een groep van zo'n twintig Hindoestanen gehad die een bruiloft hadden in India. We gaven ze les in salsa. Dat was geweldig! Zij wilden het leren om tijdens die bruiloft een salsashow te kunnen geven. Dat is toch fantastisch?" Ook hebben zij regelmatig Amerikanen op de dansvloer, dienend bij de FOL. De Europese Nederlander, die les neemt bij Salsation blinkt niet uit in stijfheid. "Nee hoor", zegt Rudsel Magdalena beslist. "Je ziet dat deze mensen het juist sneller oppakken dan menig ander. Ze zijn niet eigenwijs, doen precies wat ze wordt verteld en gedemonstreerd. Zij geven op die manier toe dat ze komen om te leren. Niet om het beter te weten." Ze maken het mee: mensen die komen om les te nemen, maar overtuigd zijn van hun eigen kunnen. Gaan in discussie. "Eigenlijk is dat best grappig", grinnikt Magdalena. "En de kunst is ze toch foute dingen af te leren. Dat is moeilijker dan ze iets aanleren."

Na al deze theorie en achtergrondverhalen rest een mens eigenlijk nog maar één ding: luister naar de Caribische muziek en dans. Gooi je haar los. Tel je stappen en dans alsof niemand naar je kijkt!

Rudsel en Nina Magdalena doen het voor.

ÑAPA 2012
Nr. 5

Vragen

Wat hebben salsa, jonge drugsverslaafden, een gitaarschool op Bonaire, bejaardentehuis in aanbouw Nos Welita, filosoof Slavoj Žižek, psycholoog Erich Fromm, collegialiteit en schoonheidsspecialisten met elkaar gemeen? U raadt het al: ze staan allemaal in de Ñapa van deze week. Dat was niet moeilijk.

Lastiger is de vraag hoe een bejaardentehuis in aanbouw aan nog zo'n slordige vijf ton komt om het gebouw af te kunnen maken. Het antwoord luidt 'door onvermoeibaar fundraisingwerk van initiator en drijvende kracht achter 'Nos Welita' Sandra Hay en vele andere vrijwilligers'. Meer hierover leest u in een artikel van onze nieuwe medewerkster Lisette Wellens op pagina 5.

Maar dan komt de echte hersenpijniger: Hoe komt het dat we ons enorm kunnen opwinden over 'incidenteel geweld' (overvallen, zelfmoordaanslagen, oplichting), terwijl we niet of nauwelijks stilstaan bij structureel, systematisch geweld (exploitatie van de natuur, uitbuiting van werknemers, militaire macht enzovoorts)? Brede Kristensen dook in de werelden van filosoof Žižek en psycholoog Fromm om hier meer helderheid over te krijgen. Dit blokje is bij lange na niet toereikend om een en ander kort en bondig samen te vatten. Reflectie, het 'ik', overschakelen van 'hebben' naar 'zijn', daar draait het in grote lijnen om, als we dan toch een poging willen doen. Maar deze lemma's doen totaal geen recht aan dit boeiende artikel op pagina 7 dat u niet wilt missen als deze materie u interesseert.

Een dwaas kan meer vragen stellen dan tien wijzen kunnen beantwoorden. We gaan er maar gewoon mee door. Het resultaat leest u wekelijks in de Ñapa.

Bon weekend!

De redactie

Colofon

BLADMANAGER
Karin Wooning
EINDREDACTEUR
Hans Vaders
ADVERTENTIES
Marloes Tak
VORMGEVING
Wendela Ataliede
Stephanie Heyer
Aan deze Ñapa werkten mee:
Marja Berk
Aart Broek
CVF
Monique Casimiri
Verele Ghering
Hans de Haan
Margot Hack
Bob Harms
Erik van Kampen
Anton Kool
Brede Kristensen
Shakti-Aroena Lakhi
Judice Ledeboer
Peter Onvlee
Jan de Ruijter
Stimul-IT
Hans Vaders
William ten Veen
May Voges
Lisette Wellens
Ken Wong
Karin Wooning
Ñapa is een publicatie van:
Uitgeverij Amigoe NV
Scherpenheuvel z/n
Curaçao
Tips voor de redactie?
Bel 736-9050
Email napa@amigoe.com
Adverteren?
Bel Marloes Tak
736-9050 / 516-7377
advertentienapa@amigoe.com

Afkickcursus 'Bo ta uniko':

Uitkomst voor verslaafde jeugd

Brillen die laten zien hoe het voelt wanneer je aan het trippen bent, foto's van uitgemergelde drugsverslaafden en een levensechte joint: Fundashon pa Maneho di Adikshon ('stichting voor verslavingszaken') doet er alles aan om jongeren vanaf negen jaar op een uitdagende manier bewust te maken van de gevaren van alcohol en drugs. 'Het is cool om niet te gebruiken', dat is de boodschap. Ondanks alle inspanningen stijgt het aantal verslaafde jongeren op Curaçao echter gestaag. Voor hen biedt het afkickproject 'Bo ta Uniko' uitkomst.

Tekst en foto's: Lisette Wellens

Dinsdagochtend 10.30 uur. Rishanette Martis (20) vult een grote tas met allerlei promotiemateriaal. Vanochtend zat ze nog bij een hoorcollege op de University of Curaçao, deze middag gaat ze voorlichting geven op het Kolegio Annie Koenraad in Tera Cora. "Ik ben nu drie jaar peer-educator en geef ongeveer twee keer per week een presentatie", vertelt ze. "'s Middags ben ik vaak vrij en in die uurtjes wilde ik graag wat positiefs doen voor de maatschappij."

Twaalf jaar en verslaafd
Fundashon pa Maneho di Adikshon (FMA) is één van de drie overheidsinstanties voor verslavingszorg op het eiland. Binnen de stichting werken nog veertien andere jongeren zoals Rishanette. Sinds 2007 geven de peer-educators elke werkdag wel ergens voorlichting. Niet alleen scholen worden bezocht: ook energie- en waterbedrijf Aqualectra en de Bon Futuro-gevangenis kregen uitleg over de gevaren van drugs, alcohol en tabak. "Maar voorkomen is natuurlijk beter dan genezen", meent Martis. "Daarom richten we ons voornamelijk op jongeren."

Dat is ook wel nodig. Afgelopen jaar waren er namelijk 150 jongeren in behandeling bij FMA. Sinds oktober vorig jaar doet een deel van hen mee aan 'Bo ta Uniko' ('Jij bent Uniek'), de afkickcursus van FMA. Case manager Naomi Rogers (21) begeleidt het project. Volgens haar is de huidige deelnemersgroep slechts het topje van de ijsberg. "Specifieke cijfers hebben we niet maar het aantal verslaafde jongeren blijft stijgen. De gemiddelde leeftijd ligt tussen de 15 en 23 jaar, maar ik heb ook al eens een jongen van twaalf behandeld. Drugs zijn gemakkelijker te krijgen. Vroeger moest je met een bepaalde man naar een bepaalde wijk, nu ligt het bijna op straat."

Choller
'Bo ta Uniko' is bedoeld voor jongeren tussen de twaalf en zeventien jaar die regelmatig met drugs experimenteren, verslaafd dreigen te raken of dat al zijn. Ze zetten zich af tegen hun omgeving en blokkeren hun eigen emoties door te gebruiken. Negen van de tien deelnemers zijn jongens. "De meeste jongeren worden vanuit hun school of via de reclassering naar ons doorverwezen", zegt Rogers. "Gemotiveerd zijn ze daardoor niet. Ze zien het traject als een verplichting en komen vaak niet opdagen."

FMA biedt alleen ambulante zorg. De jongeren zijn dus niet verplicht om een sessie te volgen en er is veel doorzettingsvermogen nodig om de behandeling af te maken. Tijdens de drie maanden die 'Bo ta Uniko' duurt wordt geprobeerd de deelnemers hun eigenwaarde terug te geven en ze volledig af te laten kicken. Soms gebeurt dit in een groep, soms op individueel niveau. "Alleen naar hun verhaal luisteren kan soms al heel veel doen", meent Rogers. "De jongeren zijn stuk voor stuk beschadigd en reageren in eerste instantie vaak onverschillig. Pas na een tijdje breken ze open."
Om de tieners zoveel mogelijk bij de behandeling te betrekken maakt Rogers de bijeenkomsten zo dynamisch mogelijk. "We werken veel met rollenspellen. Ook nemen we de deelnemers vaak mee naar de stad om te laten zien hoe het hen zou kunnen vergaan. Een choller die uit de vuilnisbak eet maakt meer indruk dan een verhaaltje op papier. We werken verder met een beloningssysteem om het gebruik in de gaten te houden. Sjoemelen zit er daarbij niet in, want de jongeren worden elke week getest."

Case manager Naomi Rogers.

Peuk en joint
De meeste jongeren die Rogers behandelt zijn verslaafd aan marihuana. "Er wordt altijd beweerd dat die drug niet echt verslavend is, maar ik zie dagelijks het tegendeel. De jongeren zijn geestelijk afhankelijk van een joint. Als ze niet roken kunnen ze niet functioneren." Bovendien gebruiken veel jongeren ongemerkt andere drugs. "Een mix van marihuana en coke wordt vaak verkocht als marihuana. Een joint wordt hierdoor ook lichamelijk verslavend. Om dit soort zaken te voorkomen proberen we jongeren zo bewust mogelijk te maken."

Ook Aaron Virginie (21), die samen met Rishanette Martis voorlichting geeft over drugs, alcohol en tabak kan meepraten over de onwetendheid van sommige jongeren. "Veel kinderen hebben er geen idee van wat de consequenties van het gebruiken van drugs zijn. Ze weten het verschil tussen een peuk en een joint soms niet eens, maar zijn wel heel nieuwsgierig."

Om alle vragen te kunnen beantwoorden hebben alle peer-educators gedurende een week verschillende trainingen gehad over allerlei soorten drugs en hun eigenschappen. Ook volwassenen zijn volgens Aaron niet altijd even goed op de hoogte. "We geven soms ook voorlichting aan groepen ouders met kinderen tussen de twaalf en achttien jaar. Veel moeders hebben geen idee wat er in de wereld van hun kind gebeurt terwijl zij door het stellen van de juiste vragen en het tonen van interesse juist een sleutelrol kunnen spelen."

Grootste taboe
Wanneer de jongeren die meedoen aan 'Bo ta Uniko' gedurende een maand helemaal clean zijn, kan het project worden afgesloten. De kans op een terugval is echter groot. Volgens Rogers komt dit vooral door een gebrek aan steun van hun familie. "Als de jongeren van thuis horen dat er nog steeds van ze gehouden wordt is de slagingskans veel groter. Helaas kom ik dat soort gevallen maar weinig tegen."

Het gebruiken van drugs is namelijk één van de grootste taboes op Curaçao. Dat blijkt volgens analist Ana Maria Pauletta uit het onderzoek naar alcohol- en drugsgebruik dat ze in juni 2010 in opdracht van de FMA en de GGD uitvoerde onder schoolgaande jongeren tussen de 10 en 18 jaar. Twee procent van de scholieren van het basisonderwijs geeft aan dat ze ooit een keer marihuana hebben gebruikt. Bij scholieren uit het voortgezet onderwijs ligt dit aantal op vier procent. Verder geeft 29 procent van de respondenten aan het niet te zullen invullen wanneer ze daadwerkelijk marihuana gebruiken. "De antwoorden zijn twijfelachtig", vertelt Paulina. "Het gebruik ligt waarschijnlijk veel hoger. Alcohol drinken wordt onder jongeren gezien als stoer, marihuana roken niet. Het is illegaal en daardoor niet geaccepteerd."

De jongeren die bij FMA in behandeling zijn durven volgens Rogers zelf vaak niet eens toe te geven dat ze verslaafd zijn. "Not in my family is het motto. Over je problemen praat je niet. Wanneer we merken dat een jongere echt veel moeite heeft om naar ons toe te komen, maar wel graag wil stoppen met gebruiken, gaan we soms naar hem toe."

Nieuw project
Naast haar werk voor 'Bo ta Uniko' en 'Unidat pa Adulto' (Eenheid voor Volwassenen), een afdeling binnen FMA die zich richt op volwassen verslaafden en hun familie, is Rogers bezig met het ontwikkelen van een trainingsprogramma voor kinderen van verslaafde ouders. Vanaf mei hoopt de case manager met de eerste groep te kunnen starten. Dat het niet gemakkelijk zal worden beseft ze heel goed, maar dat haar werk nut heeft weet Rogers wel zeker. "Het is moeilijk maar ik geef niet op. Als je één iemand kan beïnvloeden die met zijn nieuw vergaarde kennis weer een ander beïnvloedt dan heeft het al zin gehad. Desondanks hoop ik natuurlijk dat we met ons werk nog veel betere resultaten boeken."

Rishanette demonstreert 'smoking Sue', een pop die laat zien hoe teer zich in je longen ophoopt wanneer je rookt.

Peer-educators Aaron en Rishanette.

Foto van de week

Ook de Amigoe was aanwezig tijdens de Ride/Walk/Swim for the Roses. Te herkennen aan de Amigoe-petjes liepen er zo'n 25 medewerkers en aanhang mee. Ook de kleine Gianni, zoon van redacteur Judith Ramautar was van de partij. Nog lang na de wandeling wilde hij geen afstand doen van zijn petje en 's avonds liep hij er nog vrolijk mee rond.
Heeft u ook een leuke foto? Stuur hem naar napa@amigoe.com

Thuis

Aan de andere kant van de brug

Monique Casimiri

Het is maar waar je bent opgegroeid denk ik. Ik op Banda'riba en daar voel ik mij het meeste thuis.

Deze kerstvakantie zaten wij in het huis van familie op Jan Doret en gevoelsmatig zaten we ver weg.
Te ver van Saliña, te ver van mijn ouders (Brakkeput), te ver van Centrum op Mahaai, te ver van... en zo kan ik nog even doorgaan.
Maar hoe ver is te ver? Als we over de brug reden, waren we in een kwartier op Saliña. Dat lukt de meesten niet meer vanaf Brakkeput als ze over de Caracasbaaiweg rijden.
Daar staat file. Ongeacht hoe laat op de dag. Er staat file. In de spitstijden is het aansluiten en meerijden met de grote stroom auto's die van en naar het werk gaat. Buiten de spitstijden om heb je te maken met filevorming als er een begrafenis is op Bottelier, als de quads hun trips beginnen of eindigen, als er een aanrijding is geweest en de auto's wachten op de wagens van 911 om de schade op te nemen.
Maar de weg over de brug is op een gegeven moment zo saai. Op de brug is het prachtig, maar er naartoe gebeurt niet veel. Nee, dan liever via de Churchillweg en de Schottegatweg. Het bruisende leven in. Mensen om je heen, getoeter alom, een hond die nog snel over wil steken, meerdere mevrouwen die lootjes verkopen, een krant in de ochtend of pinda's in de middag.
Nog even snel naar een winkel die je tegenkomt en waarvan je vergeten was dat je er nog heen moest.
En ver is zo relatief. Op Santa Catharina wonen is ook ver maar gevoelsmatig is dat minder ver dan Jan Doret. In kilometers waarschijnlijk verder. Verder van wat? Ik blijf Saliña maar als referentiekader nemen.
Het voordeel zat er wel in toen we naar Port Marie gingen. Nadat iedereen al lang en breed vertrokken was van huis gingen wij weg. Kwamen we daar alsnog als laatsten aan overigens, maar dat had niets met de kilometers te maken, alswel met de snèk die we onderweg aan moesten doen voor een pastechi en het tempo waarin we reden. Riba un rùst, tijd genoeg.

Gitaardocent Elger Verschuur:

'Muziek maken op Bonaire'

"Het beste is altijd rechtop te zitten. Je voet op het voetenbankje, beter voor de juiste speelhouding. En een beetje meer op het puntje van je stoel." Als Enrique wat wegglijdt volgt direct als vergoelijking dat de broek misschien wel wat te glad is. En ook is de door hem meegebrachte elektrische gitaar wellicht iets te groot.

Elger Verschuur met dochter.

Tekst: Peter Onvlee

Elger Verschuur is voor de vierde achtereenvolgende zaterdag voor zijn eigen doen vroeg opgestaan voor zijn wekelijkse open dag. In de grote zaal, de overdekte ruimte waar een groot aantal klaslokalen van de Pelikaanschool aan de Bonaireaanse Kaya Amsterdam op uitkomt staan inmiddels negen schoolstoeltjes en een krukje opgesteld. Een half uurtje eerder waren dat er nog vier. Voor een tijdelijk naar het eiland gekomen Amerikaans gezin. Vader, moeder en drie dochters. "Niet te hard knijpen, de stok gewoon relaxt in je hand houden. En bewegen vanuit de elleboog." In zijn open, blauwe poloshirt, spijkerbroek en lichtbruine bootschoenen geeft hij de aanwijzingen. "Het is moeilijk om een mooie toon met een viool te maken." Maar die relatief zuivere toon komt er direct wel uit.

Enrique is later met zijn moeder binnengekomen. Evenals een pas 2-jarig meisje die opmerkelijk geïnteresseerd en rustig naast mamma zit. "Wel wat te jong om nu al op muziekles te komen", is Verschuur eerlijk. Maar spelen op de veel te grote halve (wat grootte betreft) gitaar en op de viool, dat mag ze. En de volgende weken terugkomen als ze het leuk vindt, ook geen probleem. Als instapleeftijd hanteert hij officieel 5 jaar. Wijkt daar wel van af. Bij zijn 4 jaar oude dochtertje Elisabeth bijvoorbeeld. Voorzichtig aan is hij al met haar begonnen.

Elger Verschuur. In Nederland geboren, 41 jaar geleden om precies te zijn. Vader half Surinaams, moeder half Engels. Acht maanden geleden naar Bonaire gekomen om er zijn Gitaarschool Elger te beginnen. Een naam die het helemaal de inhoud dekt. Ook vioollessen geeft hij. En als het aan hem ligt wordt het aanbod in de toekomst nog groter. Met Siegfried Molina als basgitaardocent en als hij hem kan vinden een goede drumleraar. "Doel is een zo volledig mogelijke muziekschool. En ook grotere groepen om de kosten te dekken en de muziek voor iedereen toegankelijk te maken. Maar vooralsnog rustig opbouwen. Mensen leren kennen en profiteren van mond-op-mondreclame. Het is immers een klein eiland en iedereen kent eigenlijk wel iedereen."

Een sprong in het diepe, zal hij later zeggen als na een door hem ook nog gegeven mini-concert rond kwart voor elf de laatste belangstellenden zijn vertrokken. Hij begon in januari met welgeteld één leerling. Het zijn er inmiddels al heel wat meer. Op maandag, dinsdag en woensdag staan er al lessen, variërend van een half uur voor een individuele les tot vijftig minuten voor een groepsles, in zijn agenda geboekt. En niet alleen voor de jeugd. Ook volwassenen komen naar het door hem daarvoor - en zegt hij - uitstekend geschikte gehuurde klaslokaal van de Pelikaanschool. Met dank aan directeur Wilma Bohm-Sandig van de school. "Maar als het er aan het einde van het jaar 50 lessen in de week zijn ben ik tevreden."

Samen met zijn Surinaamse vrouw Diana heeft Verschuur lang getwijfeld of hij naar Curaçao of Bonaire zou afreizen. Want dat het een warm land zou worden stond vast. "Mijn vrouw miste het warme weer en Suriname was geen optie." Drie jaar lang heeft de zoektocht geduurd. Bezochten ze de beide eilanden ook meerdere keren. Informeerden zij naar de mogelijkheden die er voor hem als docerend en uitvoerend musicus zouden kunnen zijn. Dat de keus op Bonaire viel is een afweging van vooral kansen geweest. Al spreekt het eiland ze zeker ook aan. Ondanks, zegt Verschuur eerlijk, de beperkingen die een klein eiland nu eenmaal heeft. En verhaalt van drie jaar geleden toen ze vijf weken lang op Bonaire op vakantie en zoektocht waren. "Een lekker eiland, strand, eten, niets verkeerd. Maar na drie weken hadden we toch iets van 'wat moeten we vandaag gaan doen? Weer naar datzelfde strandje?' Duiken doen we niet, snorkelen wel. Is ook mooi. Maar toch."

Doorslaggevend voor de keus voor Bonaire is het feit geweest dat Curaçao wel een goede muziekschool heeft waar ook gitaarlessen worden aangeboden en op Bonaire niet. Er is op papier op Bonaire dan nog wel een muziekschool, maar echt goed functioneren, nee. Een verouderd gebouw, weinig uitstraling en vooral weinig lesaanbod. Veel meer dan piano wordt er niet gegeven. "En", zegt Verschuur, "wat ook meespeelt is dat er voor de jeugd ook niet echt veel te beleven is. Je kunt niet even naar de bioscoop of zo. Muziek is dan een uitstekende uitlaatklep, de jeugd wil dat wel, het is weer eens wat anders en hoort er eigenlijk ook gewoon bij."

Muziek is, zo blijkt die zaterdagochtend tijdens de om 09.00 uur begonnen open dag, ook plezier. Lacht als de oudste van de drie Amerikaanse dochters, vijftien jaar en goed Nederlands sprekend na een paar jaar op het eiland, zo maar wat op de viool heeft gespeeld. "Thats the way I start learning strijken", zegt hij in een mengelmoes van Engels-Nederlands tegen de trotse, in een roze truitje gestoken moeder. En later: "Ik begin zonder noten. Leer op gevoel te spelen, op gehoor, luisteren." Auditief noemt hij het. "Op deze manier wordt er gevoel voor het instrument ontwikkeld." Hij speelt de muziek ook zelf eerst een aantal keren voor.

Het voordeel hiervan is volgens Verschuur, dat de leerling al heel snel, vaak al na de eerste les, leuke en bekende liedjes kan spelen. "Geleidelijk volgt het spelen van akkoorden. En natuurlijk ook het aanleren van het notenschrift. Hierdoor kan de leerling al snel zijn favoriete songs of muziekstukken spelen. Maar die noten komen later wel." En hij laat zijn muziek zien waarmee hij aan het einde van de open dag tijdens een miniconcert aan de slag gaat. Het is het traditionele notenmuziekschrift. Met noten, notenbalk en de tekens die daarop te vinden zijn.

Maar ook staat de muziek opgetekend in het Tab-systeem. Voor de gitaar met de cijfers 1 tot en met 6. Elk cijfer op zijn eigen lijn stelt een snaar van de gitaar voor. De bovenste lijn is de hoogst klinkende en de onderste lijn de laagst klinkende. Het getal op de lijn geeft aan welk 'vakje', de ruimte tussen twee fretten, moet worden ingedrukt. Overigens: het woord tab komt van tabulatuur en die tabulatuur is een gemakkelijkere notatie dan muzieknoten. Er zijn tabs voor verschillende instrumenten: piano, drums en dus gitaar.

Elger Verschuur zelf heeft al een heel muziekleven achter de rug. Al zag dat er in het begin niet naar uit. Zijn vader gaf wat pianoles maar dat was voor de jonge Elger geen succes. En ook van blokfluit moest hij niets hebben. "Ik hield van rockmuziek", lacht hij. En dan vooral van Kiss. Begin jaren zeventig, 1973, opgericht door Gene Simmons (echte naam: Chaim Witz, later (Eu)Gene Klein) en Paul Stanley (echte naam: Stanley Eisen). De fans, en ook Verschuur, werden vooral gegrepen door de extravagante kleding met als maskers aandoende make-up. En veel spektakel bij de optredens, rook en vuur.

Op de vraag van zijn vader wat dan als hij geen piano en fluit wilde, volgde direct als antwoord: gitaar. "Dat leek me van het begin af aan cool." Maar op de muziekschool waren de lessen klassiek gitaar ook geen succes. Samen met drie ongemotiveerde jongetjes. "Noten lezen en zo. De docent concludeerde na een jaar dat er nog bijna niets was geleerd. En verder gaan eigenlijk geen nut had. Dat er beter kon worden gestopt. Of individueel door werd gegaan." Het werd een jaar later dat laatste. Bij dezelfde docent. En vanaf dat ogenblik ging het snel met de toen 8-jarige Elger Verschuur. Een jaar later volgde ook vioolles op de muziekschool in Amsterdam en vijf jaar later was hij al voor het eerst op de Nederlandse radio te horen met werken van onder anderen de Spaanse pianist en klassieke componist Enrique Granados en Mendelssohn. Hij behaalde het diploma docerend musicus gitaar in 1994, het diploma docerend musicus viool twee jaar later in 1996 en het diploma uitvoerend musicus gitaar in 1997. Hij genoot zijn klassieke gitaarstudie bij Frans van Gurp, Lydia Kennedy in Hilversum en Lex Eisenhardt in Amsterdam en zijn vioolstudie volgde hij bij Leslie Somlai en Daniël Otten in Hilversum.

Over de in Nederland gekochte elektrische gitaar van Enrique heeft Verschuur als hij deze wat probeert te stemmen nog wel een paar opmerkingen. De snaren van een elektrisch instrument mogen dan wel wat langer meegaan dan van een klassieke gitaar, de e-snaar minimaal en eigenlijk ook de andere zijn toch wel aan vervanging toe. En ook vertoont het instrument hier en daar wat roestvlekjes. Hij adviseert het hele setje snaren te vervangen. En de oude als back up te bewaren. Verschuur kan de nieuwe snaren leveren. Omdat het eiland geen muziekwinkel kent heeft hij daarop geanticipeerd door zelf een aantal instrumenten en onderdelen mee te nemen voor verkoop (en verhuur).

Als Enrique, hij heeft in het verleden al wat les van zijn opa gekregen, op verzoek een akkoord voorspeelt, een samenklank van drie of meer tonen, die zodanig samenklinken dat zij voor het muzikale oor samensmelten tot een, legt Verschuur uit dat de meest bekende liedjes maar drie akkoorden hebben. En laat als voorbeeld 'I get the feeling' horen. Van Mike & The Mechanics, een Britse pop/rockband die in eerste instantie een hobbyband was van de (bas)gitarist van Genesis Mike Rutherford. De drie tonen kunnen tegelijk worden aangeslagen. "Ik ga echter uit van de klassieke manier van spelen, met wisselende vingers. Daarmee kun je sneller spelen dan met een vinger. En met meerdere vingers heb je ook meer mogelijkheden om meerdere tonen tegelijk te spelen."

Elger Verschuur geeft al ruim 18 jaar les aan zowel kinderen, jongeren als volwassenen. Was in het verleden docent voor het hoofdvak klassiek gitaar aan onder meer de muziekscholen van Amsterdam-Zuid en Amsterdam-Noord. Ook was hij werkzaam als gitaar- en viooldocent op de muziekscholen De Gitaarkelder in Spakenburg en de International Music School Eddy van de Heuvel in Hoofddorp. Heeft dus bewust voor gitaar gekozen. Ook al omdat het volgens hem het meest bespeelde muziekinstrument ter wereld is. Waarom? Hij denkt de veelzijdigheid van het instrument. "Je kunt er vrijwel iedere muziekstijl op spelen." En hij bewijst dat aan het einde van de open dag ook, zittend op het zwarte podium in de grote Pelikaan-ruimte achter twee muziekleessenaars. Met zijn mini-concert van vier verschillende stijlen. Inclusief een song uit the Lion King en 'Can't help falling in love', bekend geworden door Elvis Presley. "De wereld van de gitaar is zeer groot. Of je nu klassiek, Spaans, lichte popmuziek of fingerpicking wilt spelen. En een gemakkelijk mee te nemen instrument waarbij iedereen mee kan zingen."

"I think she has talent as well." Verschuur zegt het als een van de meisjes op de viool weer een handjevol tonen achter elkaar heeft gespeeld. Na, dat wel, het zelf voor te hebben gedaan. "De linkervinger op de snaren." Hij wijst de plek aan. "In het begin gebruik ik stickers waar de vingers moeten worden geplaatst. Bij gitaar is dat gemakkelijker. Heb je zes vakken. Niet op viool. Is dus moeilijker. Maar", zo zegt hij, "of je nu voor gitaar of viool kiest, het maakt niet zoveel uit. Muziek is heel erg goed voor de ontwikkeling van kinderen. Over het algemeen leren kinderen die een instrument bespelen beter op school. Ook sociaal goed. Samen in een orkestje spelen."

Hij is van plan daar op Bonaire veel aan te doen. Gaat zelf, al dan niet samen met anderen, concerten, recitals geven. Afgelopen week nog een schoolconcert. Op de Pelikaanschool. En één, twee keer per jaar mogelijk, in ieder geval altijd aan het eind van het lesseizoen wil hij een leerlingenconcert organiseren waarbij alle cursisten hun kunsten op het instrument kunnen tonen. "Iedereen mag meedoen, al heb je nog maar enkele lessen achter je kiezen. Zodra de leerling enkele maanden les heeft gehad - en regelmatig oefent - is het al mogelijk om met andere leerlingen in combo's of ensembles mee te doen. Niets is leuker dan samen muziek te maken."

Elger Verschuur zelf heeft aan diverse nationale en internationale concoursen deelgenomen, met als hoogtepunt een finaleplaats bij de Eerste Nederlandse Gitaarprijs te Amsterdam (1992), gehouden in het Concertgebouw. Naar aanleiding van dit concours heeft hij ook een optreden verzorgd bij het radioprogramma van Han Reiziger. Met het Nationaal Jeugdorkest heeft hij als violist meerdere tournees gemaakt onder meer in Spanje, Portugal, Wenen en België. Masterclasses heeft hij genoten bij befaamde klassieke gitaristen waaronder de Tsjech Vladimir Mikulka, de Argentijn Roberto Aussel, de Tunesisch/Franse Roland Dyens en het Groningen Guitar Duo.

Medisch

Aandacht voor het gebit

Het is opmerkelijk dat de meeste mensen de toestand van hun gebit niet ervaren als een onderdeel van hun gezondheid. De meest voorkomende oorzaken voor het zich bewust worden van dit orgaan zijn kies- of tandpijn, een onfrisse adem of als er een deel van een kies of een tand afbreekt. Het gebit is wel degelijk een wezenlijk onderdeel van ons lichaam dat dus ook ziek kan worden en daardoor de algemene gezondheid kan bedreigen. Vandaar aandacht voor de tandheelkunde en de gevolgen van een slecht onderhouden gebit.

Tekst: Hans de Haan

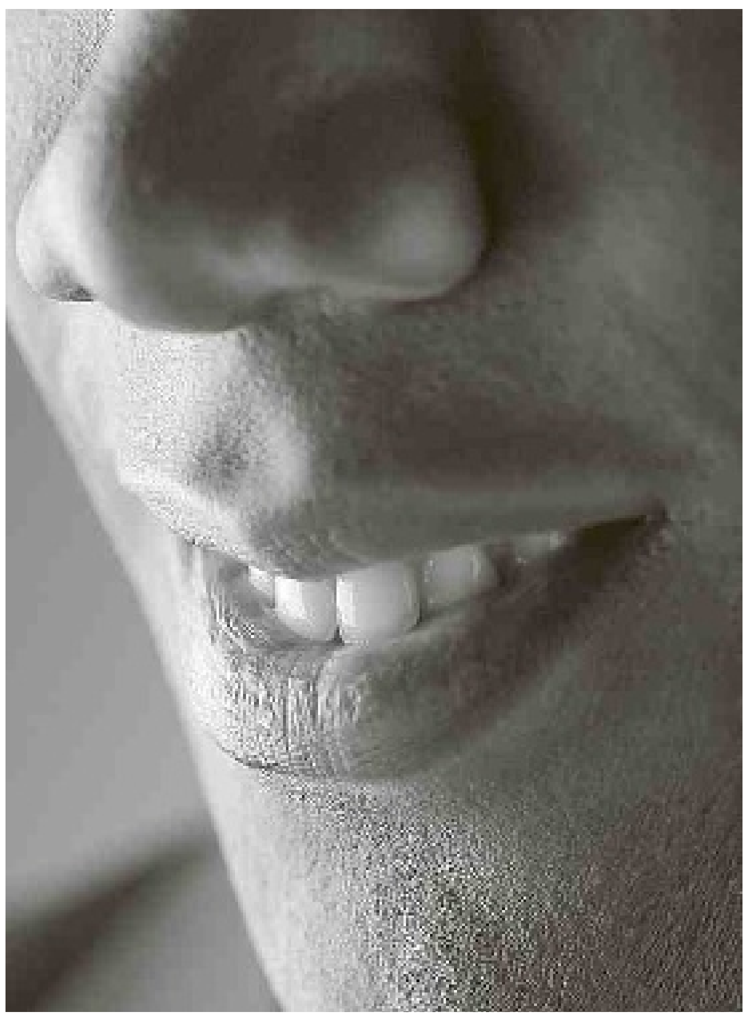

Suikerziekte en gewrichtsreuma komen vaker voor bij mensen met tandvleesontsteking dan bij degenen met gezond tandvlees. Bovendien is er een verband tussen de ernst van tandvleesontsteking en de ernst van beide ziektes. Dit blijkt uit onderzoek van arts én tandarts Willem Nesse van het Universitair Medisch Centrum Groningen. Hij heeft voor zijn onderzoek een nieuwe maat ontwikkeld voor ontstoken tandvlees. Deze maat geeft een nauwkeurig inzicht in de hoeveelheid ontstoken weefsel en de daaraan gekoppelde ontstekingslast voor het gehele lichaam.

Tandvleesontsteking (parodontitis) vormt een zwerend wondoppervlak dat de wortels van de tanden en kiezen volgt. Hoe groter het wondoppervlak is, hoe groter de kans dat bacteriën en ontstekingsfactoren uit het tandvlees in de bloedbaan komen en elders in het lichaam voor gezondheidsproblemen zorgen. Bij diabetespatiënten vond Nesse een oorzakelijk verband tussen de toenemende ernst van parodontitis en de verslechtering van de bloedsuikerregulatie. Dit kan ook betekenen dat hogere bloedsuikerwaarden in omgekeerde zin nadelig zijn voor de conditie van het tandvlees. Nesse deed verder een literatuurstudie om te onderzoeken of de behandeling van parodontitis de ziekteactiviteit van gewrichtsreuma vermindert, hetgeen inderdaad het geval is. Nesse concludeert dan ook dat preventie en behandeling van parodontitis bij deze patiënten zinvol is.

Verband met hartziekten

Een groot onderzoek, uitgevoerd onder leiding van de cardioloog dr. Emily Zu-Yin Chen van het Veterans General Hospital in Taipei, Taiwan, heeft aangetoond dat een gezond gebit een weldaad kan zijn voor het hart. De onderzoekers volgden vanaf 2007 100.000 volwassenen, van wie een deel niets aan gebitsreiniging deed en de overigen (minstens) jaarlijks een tandarts of mondhygiënist bezochten. Geen van hen had eerder een hartaanval of beroerte gehad, maar er is bij de selectie geen rekening gehouden met andere risicofactoren zoals overgewicht of roken. Het resultaat van deze studie was dat mensen met een goed verzorgd en gezond gebit 24 procent minder kans hadden op een hartaanval en 13 procent minder kans op een beroerte. In het najaar van 2011 presenteerde dr. Cheng deze verrassende resultaten tijdens een conferentie van de American Heart Association in Orlando, Florida. De ratio achter dit resultaat is dat de aanwezigheid van een chronische ontstekingsreactie ergens in het lichaam (paradontitis), problemen met de speekselvorming en een afwijkende zuurgraad van het speeksel. Er werd dus duidelijk vastgesteld dat de mondzorg aan bewoners van verpleeghuizen tekortschiet. Zorgverleners

Mondzorg bij ouderen

De verpleeghuisarts Gert-Jan van Putten promoveerde op 1 december 2011 aan de Radboud Universiteit te Nijmegen op een onderzoek naar de staat van het gebit bij de bewoners van verpleeghuizen. Zijn onderzoek bleek achteraf hard nodig te zijn, want wat hij aantrof in de mond van de meeste bewoners was schrikbarend. De vier belangrijkste afwijkingen die hij tegenkwam waren droge mond, tandvleesontsteking (paradontitis), problemen met de speekselvorming en een afwijkende zuurgraad van het speeksel. Er werd dus duidelijk vastgesteld dat de mondzorg aan bewoners van verpleeghuizen tekortschiet. Zorgverleners moeten daarom beter toezien op de mondverzorging van mensen in verpleeghuizen, anders zullen tienduizenden ouderen geleidelijk steeds meer delen van hun gebit verliezen, waarschuwt Gert-Jan van der Putten in zijn proefschrift. Ook het aantal mondziekten zal bij deze ouderen stijgen als die mondzorg niet snel beter wordt, hetgeen nadelige gevolgen heeft voor de algemene gezondheid en de kwaliteit van leven van kwetsbare ouderen.

Niet meer boren bij kinderen

Het lijkt erop dat kinderen met cariës in hun melkgebit een alternatieve behandeling kunnen krijgen en niet meer het belastende en beangstigende boren van de gaatjes behoeven te ondergaan. Het is bovendien bekend dat het rendement ervan slecht is.
Onderzoek heeft uitgewezen dat - mits het 'gaatje' bereikbaar is - het cariësproces afgeremd of gestopt kan worden door het ter plaatse goed poetsen met fluoridetandpasta.
Is het gaatje niet goed bereikbaar, dan kan de tandarts het desbetreffende element (pijnloos) slijpen, zodat de tandenborstel er wel bij kan. Een voorwaarde voor deze methode is wel dat de ouders gemotiveerd moeten zijn om op een speelse manier hun kinderen volgens de gegeven instructies - onder hun toezicht - dagelijks de tanden te laten poetsen. Deze methode stimuleert de zelfzorg en ouders beseffen hierdoor ook dat een dagelijkse en zorgvuldige mondverzorging zinvol is. Het is aangetoond dat deze zogenaamde 'niet-restauratieve' behandeling bij 90 procent van de kinderen succesvol is. Deze methode wordt onderbouwd door toptandartsen in Nederland - onder wie een hoogleraar - die hun bevindingen en aanbevelingen ter zake in oktober 2011 hebben gepubliceerd in het Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde.

Alleen flossen is niet genoeg

Meer dan vijftig jaar onderzoek, overal ter wereld, laat zien dat effectieve verwijdering van tandplaque essentieel is ter voorkóming van cariës en tandvleesziekten. Het blijkt echter onmogelijk te zijn om tandplaque volledig te verwijderen, hoewel professionele reiniging van tandvlees en het gebit door de mondhygiënist of tandarts vrij ver komt. Flossen van tanden en kiezen, zoals veel mensen dat dagelijks doen, verwijdert de tandplaque echter onvoldoende en voorkómt dus ook niet de genoemde gebitsziekten. Dit zijn uitspraken van de Amsterdamse tandarts en hoogleraar tandheelkunde Fridus van der Weijden. Borstelen met een goede tandenborstel (die regelmatig moet worden vervangen!) en reiniging tussen de tanden en kiezen met houten tandenstokers 'dental sticks' en dunne borsteltjes hebben meer effect, aldus Van der Weijden.
Een volledig plaquevrije mond is overigens niet voor iedereen noodzakelijk, maar wel voor mensen die vatbaar zijn voor deze gebitsziekten. Voorlichting en instructie over mondhygiëne zou eigenlijk niet gestandaardiseerd moeten zijn; het zal meer effect hebben als het individueel wordt afgestemd.

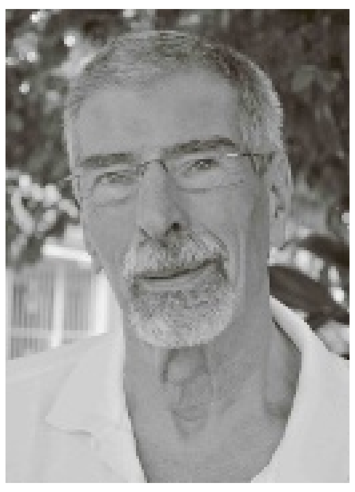

Hans de Haan is arts en wetenschapsjournalist. Hij is jarenlang actief geweest op Curaçao als medisch adviseur bij diverse instanties.

Onlangs verscheen op nu.nl het volgende bericht:

'Tandwortels oorzaak hartproblemen veldrijder Wellens'

KOKSIJDE - Een infectie van de tandwortels zou de hartproblemen bij veldrijder Bart Wellens hebben veroorzaakt. Dat schrijft de Belgische krant Het Nieuwsblad zaterdag. De oud-wereldkampioen werd onlangs met spoed opgenomen in het ziekenhuis. Zijn toestand was enige tijd zeer zorgelijk.
Eerder werd gesproken van een zware griepaanval. Ook het gebruik van verboden middelen werd genoemd als oorzaak. De renner ontkent dit.
''Het gebeurt wel vaker dat patiënten met tandinfecties te kampen krijgen met hartproblemen", zegt Stefaan Hanson, woordvoerder van het Verbond der Vlaamse Tandartsen. Wellens ontbreekt dit weekeinde bij de WK veldrijden in Koksijde.

Bron: nu.nl

Beweging

De totale heup- en knieprothese

Per jaar worden er in Nederland ongeveer 45.000 patiënten behandeld met een totale knie- of heupprothese. De meest voorkomende reden is de door arthrose of reuma, soms door een fractuur, veroorzaakte destructie van het gewricht. De daarbij gepaard gaande pijn is in combinatie met het stijve gewricht een belemmering voor het normaal functioneren.

Tekst: CVF

De eerste totale heupoperatie werd in 1938 door Wiles uitgevoerd. Daarbij werden roestvrijstalen componenten gebruikt. Vanaf 1800 zijn er al pogingen gedaan om de delen van het heupgewricht te vervangen met prothesen.

Begin jaren zestig werd de totale heup geplaatst door sir Charnley, die hiermee een nieuw tijdperk inluidde. De prothesen worden gemaakt van edele metalen zoals vitalium of titanium. Bij de heupprothese worden er ook keramische materialen gebruikt. Bij de operatie zijn er verschillende manieren mogelijk waarop het gewricht wordt benaderd. De gemaakte opening blijft postoperatief natuurlijk zwak en daar wordt bij de nabehandeling rekening mee gehouden zodat de heup niet luxeert. Er zijn twee soorten prothesen waarbij de femurkop wordt vervangen. Bij de resurfing-techniek wordt de femurkop bedekt met een metalen cup.

Heupprothese

De nabehandeling is erop gericht om de prothese niet direct met het volledige lichaamsgewicht te belasten. De patiënt wordt uitgelegd welke bewegingen het gevaar van luxatie opleveren en hoe die bewegingen in het dagelijkse leven vermeden kunnen worden. De spierkracht is meestal al voor de operatie verminderd en wordt postoperatief op niveau gebracht. Na ongeveer 7 dagen verlaat de patiënt het ziekenhuis en zet de revalidatie voort.

Knieprothese

Gunstons artikel in 1971 over een nieuw concept voor de knieprothese was het begin van een veelvuldige toepassing van deze gewrichtsprothese. In 1975 werd die prothese verbeterd door kunststof schijfjes tussen de boven- en onderbeensprothese te plaatsen. De eerste knieprothese dateert echter uit 1860. De fixatie van de prothese in het intramedullaire bot startte in 1950. Nu worden de prothesen meer gemaakt als de natuurlijke knie en laten ze ook een natuurlijker bewegingspatroon toe. Ook de slijtage van de prothesen daalde door een betere vorm en betere materialen. Toch is het, door de uitzonderlijk complexe en ook asymmetrische bouw van de natuurlijke knie, nog niet mogelijk om een knieprothese te maken die in de manier van bewegen echt hetzelfde is als de natuurlijke knie. Door die assymetrische bouw van de knie kan er ook een halve prothese geplaatst worden.

Uit onderzoek blijkt dat de kracht van de quadriceps bepalend is voor het succes van de postoperatieve behandeling. De bewegelijkheid van de knieprothese is niet hetzelfde als de natuurlijke knie, maar ruim voldoende om normaal te functioneren. Na ongeveer vijf dagen wordt de patiënt ontslagen. In de zes tot negen weken die de nabehandeling duurt wordt geleidelijk aan de kracht en de bewegelijkheid vergroot. Bij die nabehaneling staat de functionaliteit centraal. In overleg met de patiënt wordt bekeken wat hij onder normaal functioneren verstaat, zodat het revalidatieprogramma daarop kan worden afgestemd.

knieprothese

De rubriek 'Beweging' verschijnt om de week in de Ñapa en wordt verzorgd door de Curaçaose Vereniging van Fysiotherapeuten. Meer informatie: www.fysiotherapiecuracao.com of email info@fysiotherapiecuracao.com.

Veiligheid

Peuters tegen rijrichting

Ouders stappen te vroeg over van een babyautostoeltje dat tegen de rijrichting in staat (groep 0+) op een kinderautostoeltje (groep 1). Dat is niet veilig, blijkt uit onderzoek in Zweden. Ook grotere kinderen worden het beste tegen de rijrichting in vervoerd. Wacht dus zo lang mogelijk met het overstappen van een babyautostoeltje op een kinderautostoeltje. Dat betekent in de praktijk: zeker tot ze 1 jaar zijn en liever tot 18 maanden.

Op kinderautostoeltjes (groep 1) - die niet tegen de rijrichting in staan - staat dat u ze kunt gebruiken voor kinderen vanaf 9 kilo. Het is echter veel veiliger om peuters zo lang mogelijk tegen de rijrichting in te vervoeren, in een babyautostoeltje dus, ook als ze al zwaarder zijn dan 9 kilo. Bij een aanrijding wordt het kind dan met zijn rug en hoofdje in het stoeltje gedrukt. De impact van een schok wordt dan verdeeld over de hele rug. Belangrijk, want de nek van jonge kinderen is nog niet genoeg ontwikkeld om zo'n schok op te kunnen vangen.

Wanneer een baby in de rijrichting meerijdt, dit wil zeggen in dezelfde richting als de bestuurder, zal zijn hoofd bij een frontale botsing hard naar voren geslingerd worden. Zijn weinig ontwikkelde nekspieren kunnen onmogelijk verhinderen dat het hoofd naar voren schokt. Dit kan dodelijk zijn of leiden tot verlamming

Een kind is te groot voor het autostoeltje als de bovenkant van de oren boven de rugleuning komt. Stap dan pas over op het volgende autostoeltje. Het is erg als de beentjes over de rand steken.

De normen voor vervoer van de allerkleinsten per auto worden momenteel op Europees niveau aangepast. In de nieuwe autostoeltjes - op de markt vanaf 2013 - worden kinderen verplicht langer tegen de rijrichting in vervoerd.

Sandra Hay:

‘Nos Welita is geen droom meer’

Nos Welita zoals het eruit zal gaan zien. (Thijs Giskes)

Het is nog niet veel meer dan een betonnen fundering bij de kerk van Bonam, maar als het aan initiatiefneemster Sandra Hay en de toekomstige bewoners ligt duurt het nog maar even voordat hun droombejaardenhuis Nos Welita klaar is. Er is alleen nog 500.000 gulden voor nodig.

Tekst en foto’s: Lisette Wellens

“Voor kinderen wordt veel gedaan maar voor ouderen haast niets. Ze zijn niet hip. En ik zal eerlijk zijn. Ook ik had eigenlijk weinig met bejaarden.” Aan het woord is Sandra Hay (43). Sinds februari 2009 helpt zij met haar stichting Biba Mihó (‘Beter Leven’) gezinnen die door omstandigheden niet op een minimaal aanvaardbaar niveau kunnen functioneren. Door het bouwen van een nieuw huis en het doneren van elektronische apparaten of schooluniformen gaat de levensstandaard van deze huishoudens omhoog.

“Inmiddels hebben we zo’n dertien huishoudens geholpen. Maar het kan natuurlijk nog grootser. Toen ik tweeëneenhalf jaar geleden over verzorgingstehuis Nos Welita hoorde twijfelde ik dan ook geen moment.”

Initiatiefneemster Sandra Hay.

Want dat er iets moest veranderen aan het bejaardenhuis in Amerikanenkamp was voor Hay direct duidelijk. “Er wonen ruim dertig bejaarden in een zwaar verouderd gebouw met veel te lage plafonds, schuine vloeren en zeer beperkte sanitaire voorzieningen. Er zijn slechts drie toiletten voor alle bewoners.”

Ons omaatje

Nos Welita werd in 1985 opgericht door Iris en Incarnacion Mathilda. Iris was op zoek naar een plaats waar haar oma rustig van haar oude dag zou kunnen genieten zonder eenzaam te zijn. Het echtpaar bouwde Mi Welita (‘Mijn Omaatje’), een huis waar de oma van Iris samen met drie andere ouderen ging wonen. Toen de groep bewoners groeide veranderde de naam van het tehuis in Nos Welita (‘Ons Omaatje’).

De schrijnende toestand waarin het huis inmiddels verkeert is ontstaan omdat het niet aan alle eisen voldoet en daarom niet als officieel bejaardenhuis wordt gezien. Hierdoor krijgt de instelling geen subsidie en wordt alles gefinancierd met de pensioenen van de bewoners.

Inspectie van een bouwkundig ingenieur gaf zekerheid over hetgeen Hay eigenlijk al vermoedde: alleen een grondige opknapbeurt zou voor het huidige Nos Welita niet genoeg zijn. Afbreken en opnieuw opbouwen was eigenlijk de enige optie. “En dat wil ik hoe dan ook voor elkaar krijgen”, vertelt Hay. “Gelukkig werden we bij de eerste stap geholpen door politicus Anthony Godett die er uiteindelijk voor zorgde dat we een stuk grond in Noord Zapateer kregen. De enige voorwaarde was dat ik verder alles zelf zou regelen.”

Donatiemoe

Hay voegde de daad bij het woord en organiseerde verschillende inzamelingsacties, ging langs bij een aantal grote winkelketens op het eiland en probeerde zoveel mogelijk mensen enthousiast te maken voor het project. “We begonnen met een benefietbingo die bijna 35.000 gulden opleverde. Tijdens de Caribische Vlootdagen in mei 2011 hebben we 15.000 gulden opgehaald met een loterij en in het najaar renden kinderen van de Schroederschool, het Vespucci College en de International School maar liefst 21.000 gulden bij elkaar tijdens een grote sponsorloop. De marine en de kustwacht hielpen al een aantal keren intensief met de bouw, een tandarts heeft aangeboden de gebitten van alle toekomstige bewoners kosteloos te reviseren, en een opticien biedt alle ouderen een gratis bril op sterkte aan. Het is echt geweldig om te ervaren.”

Het huidige Nos Welita.

Ook een groot aantal Curaçaose bedrijven steunt het project. De fundering van het gebouw wordt bijvoorbeeld door een bouwbedrijf tegen kostprijs opgespoten, een importeur geeft al het sanitair gratis, de stenen en het beton voor de bouw worden tegen inkoopprijs geleverd door een betonfabriek en alle beplanting is geschonken door een tuinder.

Maar Hay is er nog lang niet. “Nos Welita is begroot op 1,5 miljoen gulden. We hebben nog vijf ton nodig om het tehuis volledig af te bouwen.”

Het eerste grote hoogtepunt tijdens de bouw van het verzorgingstehuis zal over twee maanden plaatsvinden. In maart wordt het dak op het gebouw geplaatst. “En daarmee is het geld ook direct op”, vertelt Hay. “We organiseren op die dag daarom een groot spantenbierfeest dat hopelijk heel gezellig wordt maar ook wat donaties oplevert. Want we willen niet meer hetzelfde meemaken als in september vorig jaar.”

Toen lag de bouw namelijk meer dan een week stil omdat de kas helemaal leeg was. Olieraffinaderij Isla zorgde er met een donatie van 350.000 gulden uiteindelijk voor dat er toch doorgebouwd kon worden. “Men is hier soms een beetje donatiemoe. Veel mensen denken dat een donatie pas telt als het geldbedrag reusachtig is. Maar ook met minder guldens kunnen we al wat doen. Alle kleine beetjes helpen.”

Verhuizing

Aan de inzet van de bouwvakkers zal het in ieder geval niet liggen. Sinds april vorig jaar werken er elke dag vijftien vaste krachten aan het project. “Ik werk alleen maar aan dit project en ben nergens anders meer mee bezig”, zegt Win Felicia (54), die elke dag van ‘s morgens vroeg tot aan het eind van de middag bezig is aan Nos Welita. “Metselen, timmeren, ijzervlechten. Ik doe het allemaal. Het is belangrijk dat deze ouderen een goede plek krijgen om naartoe te gaan. Daar werken we heel hard voor. Als al het geld er eenmaal is kunnen we in oktober al klaar zijn met het huis.”

De bouw van het nieuwe Nos Welita in Noord Zapateer.

Nos Welita wordt uniek in zijn soort. Architect Carlos Weber ontwierp een licht en ruim gebouw voor ongeveer veertig bewoners dat bovendien zeer milieuvriendelijk is. “Er worden twee waterreservoirs gebouwd waardoor er in de toekomst gebruik gemaakt kan worden van wateropvang”, legt Hay uit. “Bovendien komen er windmolens en zonnepanelen. De ouderen zullen zich vooral thuis gaan voelen door de fijne omgeving met fruitbomen en volières met vogeltjes.”

De bewoners van het huidige Nos Welita kijken inderdaad erg uit naar de verhuizing. Eén van hen is Mina Molina (79) die al bijna acht jaar in het tehuis woont. “We zijn nu twee keer bij het nieuwe gebouw geweest en elke keer zie je het mooier worden. We hebben de bouwtekeningen ook gezien en ik kan mij heel goed voorstellen dat ik het daar erg naar mijn zin ga hebben”, zegt ze lachend. “De omgeving is mooi en we kijken uit op een kinderspeeltuintje dus dat lijkt me ook heel gezellig. Het huis waar we nu in wonen is vaak heel warm door de lage plafonds en de slechte ventilatie. In ons nieuwe huis waait er veel meer wind door de kamers. Hopelijk is het snel klaar, want ik heb heel veel zin om er te gaan wonen.”

Ook voor directrice Elca Alberto (65+) kan het nieuwe tehuis niet snel genoeg klaar zijn. “Dit had eigenlijk al veel eerder moeten gebeuren. De fysieke staat van het gebouw is extreem slecht en de ligging van het gebouw is ook niet handig”, meent ze. “We doen hier elke dag weer wonderen maar sommige dingen die ik hier zie zijn gewoon niet meer van deze tijd.”

Steentje bijdragen

Als Nos Welita eenmaal helemaal klaar is moet het gebouw alleen nog blauw met wit geschilderd worden. “Daarvoor nodigen we iedereen uit”, vertelt Hay. “Als je geen geld of goederen kunt doneren is dit toch een manier om een steentje bij te dragen.”

Stichting Biba Mihó werkt volgens het turn-key principe. Als het gebouw helemaal af is ontvangt Alberto de sleutel en daarna is het aan het bestuur de taak om het gebouw te onderhouden. Hay kijkt nu al erg uit naar dit moment. “Het is allemaal wel een beetje uit de hand gelopen. Inmiddels ben ik er vijf dagen per week mee bezig. Bellen, mailen, bedrijven aflopen en elke woensdag neem ik een kijkje op de bouw. Het voelt af en toe heel vervelend om steeds te moeten bedelen om geld. Maar ik weet waarvoor ik het doe: voor alle bewoners van Nos Welita. En als het nieuwe gebouw niet afkomt staan we ook gewoon onwijs voor gek.”

Een nieuw groot project heeft ze nog niet op het oog. “Ik ga nu eerst even helemaal niets doen. De kleinere projecten van Biba Mihó gaan natuurlijk gewoon verder, maar ik heb nog geen plannen voor nog zo’n enorm bouwproject. Het is ongelofelijk bijzonder wat we nu bijna hebben bereikt, maar het heeft heel wat bloed, zweet en tranen gekost.”

Enorme eer

Dat Hay met het project rond Nos Welita een voorbeeldfunctie inneemt besefte ze vooral toen ze begin december 2011 tijdens de eerste editie van het Amerikaanse ideeënplatform TEDx Curaçao als één van de dertien bijzondere sprekers het podium mocht betreden. “Ik vond het een enorme eer dat ik werd gevraagd en ik was heel blij dat ik Nos Welita op deze manier bekend kon maken bij een breed publiek. Er is nooit eerder zoiets groots gedaan voor de ouderen op het eiland en dat is eigenlijk heel triest. Uiteindelijk worden we allemaal oud en hebben we verzorging nodig. Ik ben dan ook heel trots dat de dertig bewoners van het huidige Nos Welita straks op een menswaardige manier kunnen genieten van de tijd die hen nog rest.”

Meer informatie over Nos Welita is te vinden op: www.bibamiho.com. Doneren kan via: Fundashon Biba Mihó ter attentie van Nos Welita, rekeningnummer 1066750295, Orco Bank.

Culturele Agenda

Kunst & exposities

Dugudugu, Be Mine
Vanaf zaterdag 4 februari is de tentoonstelling 'Dugudugu, Be Mine!' te bezichtigen in landhuis Bloemhof. Wie herinnert zich nog Maskará, de expositie van lokale en internationale kunstenaars die vorig jaar gehouden is in de carnavalsperiode? Wegens het grote succes heeft landhuis Bloemhof dit jaar wederom een expositie georganiseerd rond Valentijnsdag. Alle werken zijn geprijsd onder de 1000 gulden en zijn te koop, enkele door middel van een (stille) veiling voor een goed doel. De expositie is open tot 29 februari. Aan de expositie doen zowel bekende als minder bekende op Curaçao gevestigde kustenaars mee die hun interpretatie geven van Dugudugu, Be Mine! (Liefje, wees van mij) met, onder meer lampen, sieraden, mozaïek, collages, beelden en schilderijen, die realistisch, abstract, kleurrijk, humoristisch, pikant, serieus of teder zijn, op druivenbladeren, hout, steen en in porcelein. De kunstenaars die meedoen zijn Philip Rademaker, Susan Rudolf, Michelle Meijs, Evelien Sipkes, Yubi Kirindongo, Linas Kutavicius, Carlos Blaaker, Arlette Jonis, Anna Oltheten, Krista van der Meijden, Margo Nelissen, Rahim Abraham, Ruth Regales, Rien te Hennepe, Marjon Wegman, Suzet Rosaria, Midzy Longuevergne, André Nagtegaal, Babette de Waele, Gloria Luz de Waal, Tanya Haynes en Sherryda Moreno. Voor meer informatie kunt u contact opnemen via telefoonnummer 7375775 of via e-mail info@bloemhof.an. Bezoek ook de website www.bloemhof.an.

Driehoeksreis
In Het Curacaosch Museum aan de van Leeuwenhoekstraat z/n is de expositie 'Driehoeksreis' te zien. De Leidse kunstenaar Kienjet toont tot 19 maart twee series met in totaal 72 etsen, portretten verband houdend met Europa, West-Afrika en de Caribbean. De etsen zijn te koop. Iedereen is welkom, de toegang is vrij.

3 Ellens
Op 11 februari opent bij Gallery Alma Blou een keramiekexpositie met werk van Ellen Spijkstra, Ellen Elings en Ellen Hoke. Ellen Spijkstra behoeft geen introductie. Na meer dan 20 jaar keramieklessen te hebben gegeven aan vele keramisten op het eiland, besloot ze om hier verleden jaar mee te stoppen en zich helemaal te gaan toeleggen op haar eigen ontwikkeling. Ellen Elings en Ellen Hoke zijn beiden ex-leelingen van haar die nu als zelfstandige kunstenaars doorgaan. Ellen Elings maakt vooral heel eigenzinnige torso's en Ellen Hoke legt zich vooral toe op het bewerken van de klei.

Dans & theater

It's a Magic Show
Belly dancer Rachid Alexander komt naar Teatro Luna Blou. Samen met Little Souk wordt er een internationale show gegeven met lokale en internationale buikdanseressen. Dansers die zullen optreden zijn: Rachid Alexander, Moramay Con en Cristine Rigaud. Laat u verrassen door deze magische show met zelfs een mannelijke buikdanser.
Datum: 4 februari
Tijd: 20.00 - 21.00 uur
Locatie: Teatro Luna Blou
Entree: 35 gulden

Raymi Sambo in Teatro Luna Blou
Raymi Sambo geeft een voorstelling in Teatro Luna Blou. De voorstelling Ami ku mi mes is zondag 5 februari te zien. De voorstelling begint om 19.00 uur en duurt 60 minuten. Ami ku mi mes is een moderne monologe theatervoorstelling. Ook maakt Raymi gebruik van diverse bekende theaterteksten.
Kaarten zijn verkrijgbaar bij het theater.
Datum: 5 februari
Tijd: 19.00 uur
Locatie: La Tentashon
Entree: 15 gulden

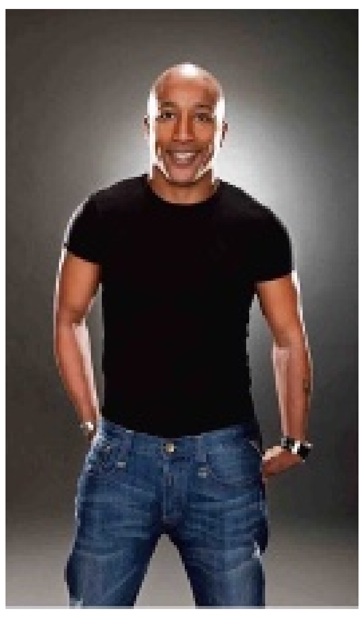

Muziek

Rudolf Palm
Bij het MCN (Muziek Centrum Nederland) is sinds kort een muziekbundel met de pianocomposities van de Curaçaose musicus en componist Rudolf Palm (1880-1950), een kleinzoon van de musicus en componist Jan Gerard Palm (1831-1906), verschenen in de uitgaveserie 'Donemus Klassiek'. De partituren kunt u zelf downloaden via de webshop van het MCN, maar zijn ook als hard copy pianobundel te bestellen. Meer informatie via webshop.mcn.nl/portal/catalog, onder 'new products'.

Binnenkort verschijnt bij het MCN ook een liederenbundel met composities van Rudolf Palm, geschreven op teksten van Curaçaose schrijvers en dichters uit het begin van de twintigste eeuw (onder anderen Dario Salas, Willem Kroon, Wilem Hoyer, Emilio Davelaar en Arturo Leito).

Op Curaçao zullen beide bundels te zijner tijd verkijgbaar zijn bij boekhandel Mensing's Caminada.

Nieuw & opmerkelijk

Bo salú den balansa
Op zaterdag 25 februari en zondag 26 februari wordt de derde gezondheidsbeurs 'Bo salú den balansa' (Uw gezondheid in balans) gehouden in het WTC van 11.00 tot 19.00 uur. U kunt op de gezondheidsbeurs diverse gratis gezondheidschecks ondergaan of uw gezondheidsvragen stellen aan specialisten, psychologen, verpleegkundigen en diëtisten.

Buikdanser Rachid Alexander is zaterdag met de 'It's Magic Show' te zien in Teatro Luna Blou.

Tien lezingen in de Wayaka Room gedurende 2 dagen. Meer dan 80 stands met informatie in de Exhibition Hall. Kids Corner voor kinderen tot 12 jaar met facepainting, grabbelton, tekenwedstrijd. Zumba, aerobic, speedminton voor jong en oud in de Gallery Hall. Gezonde maaltijden en drankjes.
Voor informatie bel 462-2105, 666-8400 of 523-9057 of bezoek www.bosaludenbalansa.com.

Workshops bij Landhuis Bloemhof 2012:

Kinderworkshop Creative Kids
Voor kinderen in de leeftijd van 8 tot 12 jaar, op woensdagen van 14.30 tot 16.00 uur in groepjes van acht kinderen of meer. Programma:
Maart (7, 14, 21 en 28): Kokosnootcreatie, Spiegel/dartboard
April (4, 18 en 25): Foamcreatie, Naamkaartje op drijfhout
Mei (2, 9, 16 en 23): Houten notice block/schoolbord, Decoupage-techniek met karton
Locatie: Landhuis Bloemhof
Prijs: 65 gulden per maand
Voertalen: Engels, Spaans, Nederlands, Papiamentu

Voor inschrijvingen en of informatie: email: info@bloemhof.an, tel. 737-5775 (tussen 9.00 en 14.00 uur van dinsdag tot en met zaterdag).

Film

Filmhuis Openbare Bibliotheek: Biutiful
Uxbal, (Javier Badem) leeft met zijn twee kleine kinderen in een smerig appartement in een deel van Barcelona waar toeristen nooit komen. Hij is een hosselaar, de schakel tussen een illegaal Chinees naaiatelier en illegale Afrikanen die nepspullen verkopen in combinatie met drugs. Het is een vreugdeloos schimmig en grauw bestaan verzwaard door een problematische vrouw. Dan blijkt na een medisch onderzoek dat Uxbal nog maar een paar maanden te leven heeft. Wat kan hij nog rechtbreien aan de verziekte situatie waarin hij zich bevindt? Deze film is in 2011 genomineerd voor een bekroond met vele prestigieuze filmprijzen voor onder meer de beste buitenlandse film en beste mannelijke hoofdrolspeler.
Datum: 9 februari
Tijd: 19.00 uur
Locatie: Auditorium van de Openbare Bibliotheek
Entree: leden 2,50 gulden; niet-leden 5 gulden.

Op 8 maart staat de film 'Four lions' op het programma.

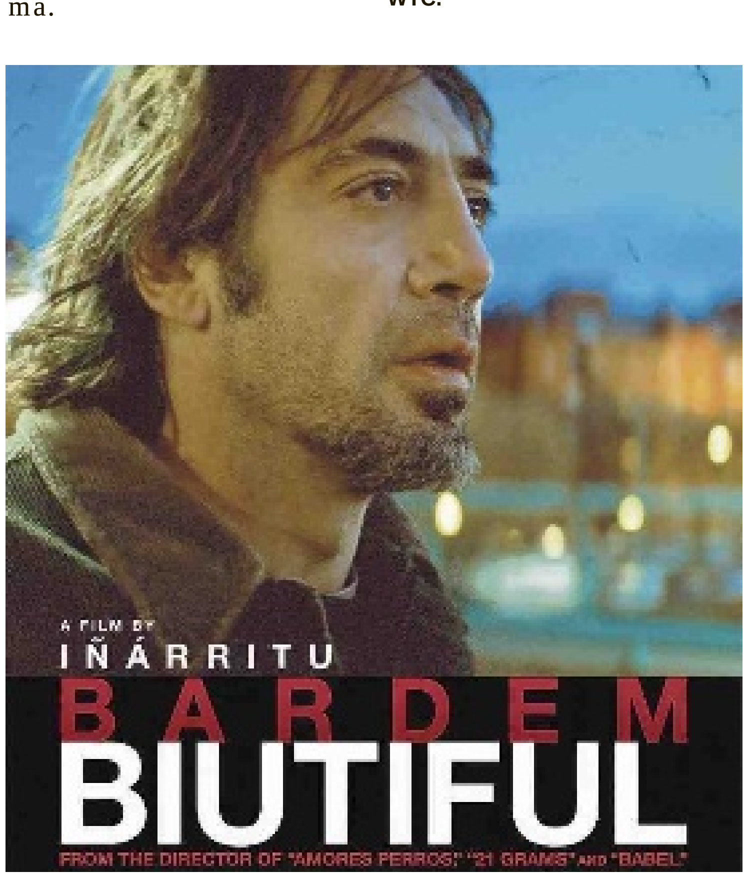

Varia

Ascencion
Iedere eerste zondag van de maand is er Open Huis op landhuis Ascencion. De toegang is gratis. Het Open Huis vangt om 10.00 uur aan met een oecumenische kerkdienst. Voor de kleintjes is er een kindernevendienst. Om 11.00 uur is er een rondleiding om en door het fraai gerestaureerde en gemeubileerde landhuis. Hapjes, drankjes en muziek aanwezig.

Stichting Vormingscentrum Landhuis Ascension organiseert vrijwel iedere donderdag rondleidingen over de plantage en omgeving. Vanaf 08.30 uur staat de koffie klaar. De rondleiding duurt ruim een uur. Deelname kost tien gulden (koffie, cake en limonade bij aankomst inbegrepen) en is uitsluitend mogelijk bij opgave via tel: 864-1950, 518-7265 of per mail: info@landhuisascencion-curacao.com.

Noteert u alvast:

Jaaroverzicht Gallery Alma Blou
7 april: een beeldenexpositie (hout met verschillende andere materialen) van Angel Luis de la Rosa, een Cubaanse kunstenaar die al enkele jaren op Curaçao woont.
19 mei: Expositie van Clemens Briel, die nu speciaal naar Italië is om enkele glazen beelden te gieten voor deze expositie.
In juni wordt er een groepsexpositie georganiseerd in samenwerking met vrijwilligers van de Stichting Dierenbescherming ten bate van deze organisatie.
8 september zal George Struikelblok uit Suriname zijn tweede schilderijenexpositie hebben op Curaçao.
13 oktober zal de opening zijn van een expositie van Rien te Hennepe met beeldhouwwerken van limestone van de Tafelberg.
Eind van het jaar geeft de dan 80-jarige José Maria Capricorne een overzichtstentoonstelling in de Gallery.

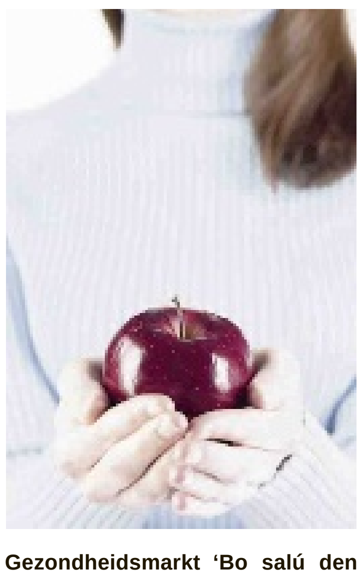
Gezondheidsmarkt 'Bo salú den balansa' op 25 en 26 februari in het WTC.

Vanaf februari houdt Gallery Alma Blou elke laatste zaterdag van de maand een 'Marshe di Artesania' op het parkeerterrein van Landhuis Habaai. Iedereen die handgemaakte artikelen heeft, is vrij om zich in te schrijven voor deze markt.
Landhuis Habaai
Radulphusweg 4
Meer informatie: tel. 462.8896 of email: gallery-almablou@gmail.com.

De Culturele Agenda verschijnt iedere zaterdag in de Ñapa. Stuurt u alle info s.v.p. naar: agenda.cultuur@gmail.com

Driehoeksreis

Valk en Luis

Het Curaçaosch Museum presenteert deze weken een overzicht van het grafische werk van Bert Kienjet. Deze Leidse kunstenaar laat zich in zijn grafische werk inspireren door de historische Driehoeksreis. Deze reis van Europa via West-Afrika naar het Caribisch gebied en weer naar Europa werd in de 17e eeuw door de West-Indische Compagnie begonnen.
Deze reis wordt door Kienjet als metafoor gebruikt voor de uiteenlopende banden tussen Westerse, Afrikaanse en Caribische culturen. Kienjets werk bestaat uit tientallen portretten van 'personages' die de Driehoeksreis bevolk(t)en.
Hierbij twee etsen, voorzien van korte onderschriften door Kienjet zelf. Door het groepsgewijs tonen van de portretten worden oude en nieuwe verhalen zichtbaar.

Tekst: Aart Broek

Geen woorden maar daden. Gerrit van der Valk was geen prater, maar stampte eigenhandig een biefstukken- en appelmoesimperium uit de grond. Ik mis de Toekan op het Plaza.
Dr. Luis, het praatgrage personage uit Boeli van Leeuwens De eerste Adam, de paradijsvogel van Pietermaai, daarentegen bracht weinig anders voort dan woorden, heel veel woorden. Slimme mannen allebei, slimmer dan de wet? (BK)

Gerrit vd V. / portret van horecaondernemer Gerrit van der Valk, ets/aquatint, 15 x 10 cm.

Dr. Luis / portret van Laus als Dr. Luis, ets, 15 x 10 cm.

Žižek en Fromm

Zonder 'ik' veel geweld

'Democracy don't rule the world, You'd better get that in your head: this world is ruled by violence. But I guess that's better left unsaid', zong Bob Dylan een halve eeuw geleden. Scherper en eenvoudiger kan het niet geformuleerd worden. In die tijd waren inderdaad veel mensen, jonge mensen vooral, ervan overtuigd dat structureel geweld alomtegenwoordig was, maar vertegenwoordigers van machtstructuren deden natuurlijk hun uiterste best de stem van de kritiek te smoren. Dat is hun aardig gelukt. Democratie zien we vandaag de dag als het grote wondermiddel om vrede en vrijheid te realiseren. Wie ligt nog wakker van structureel geweld? We liggen wakker van incidenteel geweld en dat neemt hand over hand toe.

Slavoj Žižek

Tekst: Brede Kristensen

Beeldenbestormer Žižek

De Sloveense filosoof Slavoj Žižek timmert de laatste jaren aan de weg met een indrukwekkende hoeveelheid boeken, artikelen en toespraken om ons wakker te schudden uit de droom van de Westerse democratische welvaart. Als een beeldenbestormer raast hij door de wereld: het beeld van het Westen, het beeld van de welvaart, het beeld van de redelijkheid, het beeld van de onkwetsbare financieel-economische ontwikkeling en het beeld van de persvrijheid, met daarnaast natuurlijk het beeld van de hooligans, het beeld van de gewelddadige islam, het beeld van Al Qaida en het beeld van de gewelddadige dictatuur met zijn pers-onvrijheid en schending van mensenrechten. Met al die beelden steekt hij de draak. 'Kijk hoe mooi we de wereld in kaart hebben gebracht: hier het goede dat naar vrede streeft, wij natuurlijk, en daar het gewelddadige kwaad dat de goede vrede in gevaar brengt. Licht en duisternis.

> 'Jullie denken dat de hemel in aantocht is, ik zie slechts ideologisch en systematisch geweld'

Dat binnen de sfeer van licht en democratie af en toe het geweld de kop opsteekt, zien wij als niet meer dan een storing, zoals ook computersystemen wel eens last van een storinkje hebben. Storingen zoals schietende gekken als Breivik, gewapende dieven die de dagelijkse atrako-berichtgeving verzorgen, Madov-achtige oplichters die piramidespelers in de afgrond smijten en de tienduizenden gewelddadige afrekeningen door cocabendes. Ja, die zijn er allemaal. 'Incidenteel geweld' noemen we dat. Žižek schildert een beeld van de wereld waarin wij, de goede mensen, dus ook wij, schrijvers en lezers van de Amigoe, ons opwinden over al dat incidentele geweld binnen onze overigens zo mooie wereld en over de dreigingen vanuit die andere duistere wereld ver weg, Afghanistan, Pakistan enzovoort. Zijn stelling is dat onze collectieve woede over het incidentele geweld onze ogen verblindt voor het 'structurele' of 'systematische' geweld waarbij wij hoogstpersoonlijk zelf betrokken zijn, dagelijks. Al die vormen van collectief-systematisch geweld zijn vormen van terreur: de terreur van de exploitatie van de natuur en van de werknemers, de terreur van de militaire macht, de terreur van de chantage, van de verwachtingen, van de urgentie, van de televisiebeelden, de reclame enzovoort. Dat systematische geweld vergelijkt hij met de donkere materie in het universum dat voor het oog onzichtbaar is en niettemin een cruciale rol speelt.

Žižek behoort tot de zeer zeldzame soort denkers, opgegeld in het communistische Oost-Europa, die in grote lijnen de dialectisch-materialistische interpretatie van de wereld zijn trouw gebeleven. Tot vlak voor de omwenteling in 1989 bleef hij lid van de Sloveense communistische partij, zij het een kritisch lid, sterk door de psychoanalytische ideeën van Lacan beinvloed. Na de omwenteling begon heel Oost-Europa alles wat uit het Westen kwam, inclusief de 'westerse ideologieën' te omarmen. Žižek dacht 'jullie bekijken het maar, ik geloof er geen barst van... jullie denken dat de hemel in aantocht is, ik zie slechts ideologisch en systematisch geweld'.

Žižek's denkwereld draait om de ogenschijnlijke tegenstelling tussen de wereld van de schitterende democratische schijn, in stand gehouden door even ingenieuze als verleidelijke geloofwaardigheidsstructuren, en de wereld van de agressieve rauwe realiteit die we niet onder ogen willen of kunnen zien, en die we individueel en collectief verdringen. Dat is de werkelijkheid van het systematische geweld die gezonde ontwikkeling dwarsboomt, waarvoor niemand zich verantwoordelijk voelt. De ongelimiteerde behoefte aan geld en macht leidt ertoe dat het bank- en bedrijfsleven volledig is losgekoppeld van (sociale) verantwoordelijkheid. Wat niet wil zeggen dat enkele nuttige projecten worden gefinancierd op het gebied van 'corporate social responsability' en dat zo'n agressieve, bikkelharde zakenman thuis heel lief en aardig is en goed voor zijn poes, vrouw en tuin zorgt.

Kwalijke verbinding

Het unieke van vooral de Amerikaanse werkelijkheid is dat het driftleven gericht op exploitatie, toeëigening, macht en bezit zich op miraculeuze wijze verbonden heeft met de wereld van het geloof en het geweten. Žižek drukt zich hierbij in Freudiaanse termen uit: de werkelijkheid van het driftleven, en de werkelijkheid van het geweten, hebben een pervers pact met elkaar gesloten, ten koste van de werkelijkheid van het 'ik'. Het 'ik' speelt geen rol meer. Het is te vermoeiend om een 'ik' te zijn, om met 'bewustzijn' te leven, om na te denken, keuzes te maken, tegen de stroom in te gaan en een eigen mening erop na te houden. Sloof je niet uit, verzet je niet en stel geen moeilijke vragen. Just be happy and enjoy. Blijf optimistisch en blijf geloven in democratische en religieuze waarden, de balsem voor de mensheid, goed voor de geestelijke gezondheid van iedereen. Ik geef Žižek nu even kort in eigen woorden weer.

Maar met die geestelijke gezondheid is het helemaal niet goed gesteld. 'Kijk', zegt hij 'hoe slechte mensen het goede helemaal niet haten, nee ze haten het kwade op buitensporige wijze, zo intens dat ze het trachten te vernietigen'. Hier zit de essentie. Hij bedoelt te zeggen dat wat ons slecht maakt is dat we eerst bepaalde mensen, namelijk die mensen over wie geen controle mogelijk is, als kwaad bestempelen om hen vervolgens het zwijgen op te leggen of, als dat lastig is, uit te roeien. Žižek's soms kronkelende gedachtengang gaat zo. Door kritische zelfreflectie af te wijzen, heeft Amerika het 'ik' geëlimineerd. Zo is de wereld eenvoudiger en minder vermoeiend geworden. Daarmee gaan echter wel alle remmen los, net als in de islam waar 'ik' evenmin een rol speelt. Het duistere driftleven krijgt alle ruimte om zijn vernietigende gang te gaan, in naam van Allah of in naam van Democratie. Op Curaçao in naam van Respet. Enzovoort. In de ogen van Žižek zijn Jihad en McWorld lood om oud ijzer, cynisch door hem als McJihad bestempeld. McJihad is in staat alles te vernietigen. McJihad is overal waar het kritische ik niet bestaat. McJihad ontslaat ons van verantwoordelijkheid.

Wel komt het geweten soms even in actie om te voorkomen dat 'ik' wakker wordt. Terwijl ze oorlog voeren in Irak, preken de Amerikanen als vossen de passie op het gebied van democratie en mensenrechten. Bill Gates en George Soros profileren zich als kampioenen filantropie nadat ze de halve mensheid een poot hebben uitgedraaid. De sensationele berichtgeving over atrako's, suicide bombers en afrekeningen geeft de lezer van kranten niet alleen het gevoel aan de goede kant te staan, maar ook dat zijn of haar geweten springlevend is en in staat een emotie van verontwaardiging op te roepen. Echter, niet van reflectie. 'Ik' wordt niet gewekt. Niemand die tot het inzicht komt zelf deel van het systeem van onderdrukking en geweld te zijn. Niemand die een relatie legt met de eigen manier van leven.

Erich Fromm

Nadat Bob Dylan zong van het structurele geweld dat de wereld tot een woestijn maakt en de helft van de denkende mensheid met hem meezong, is dat geluid weggestorven. Goed dat Žižek hierover weer begonnen is. Het werd hoog tijd. Vraag is hoe de lezer hiermee verder kan. Žižek lezend, bekruipt me het gevoel dat hij met al zijn geanalyseer en gefulmineer hooguit bereikt dat lezers gaan meefulmineren en op andere politieke partijen gaan stemmen, maar of hun 'ik' gewekt zal worden en aan een kritische reflectie-avontuur begint, lijkt me twijfel-

> 'Kijk hoe slechte mensen het goede helemaal niet haten'

achtig. Zoals in de tijd van Bob Dylan.

Necrofilie en woestijnvorming

Het was Erich Fromm die toentertijd begreep dat fulmineren zinloos is zolang ons kritische 'ik' niet wakker geschud wordt. Waarom slaap 'ik'? Als psycholoog heeft Fromm zich een leven lang beziggehouden met de werking van de angst voor de vrijheid, de angst om te denken, de angst om de omgeving open tegemoet te treden, zich uitend in een vasthouden aan wat levenloos is en niet reageert: dingen, ideeën en bezit. Dieren en mensen horen in dat rijtje niet thuis. Hun reacties zijn onvoorspelbaar. Vandaar het streven hen onder de duim te houden, ze voor te schrijven hoe te leven, hen in een kooi op te sluiten, of, wanneer dat allemaal niet lukt, te liquideren.

Zijn analyse van wat hij de necrofiele persoonlijkheid noemt, met zijn voorliefde voor het dode en doodse, met zijn onvermogen naar een actief reagerend medemens te luisteren, of rekening te houden met zijn vragen of noden, is onthullend. Dat mensen, net als dieren, agressief kunnen zijn wanneer hun existentie in gevaar komt, is normaal en functioneel. Kwaadaardige en gewelddadige agressie is niet echter normaal en ook niet functioneel. Het wordt veroorzaakt door een storing in het leerproces op weg naar de volwassenheid.

Als menselijke soort kunnen we alleen overleven door naar elkaar te luisteren. Dat leren we van onze ouders en leerkrachten, mits zij het goede voorbeeld geven. Wie opgroeit in een atmosfeer van wantrouwen, intimidatie en vooroordeel, zal moeilijk leren luisteren en de stem van zijn geweten zal niet tot ons 'ik' doordringen. We leren niet ons in anderen in te leven, in hen te verplaatsen. Het resultaat varieert van een geblokkeerde ontwikkeling tot een blinde en gewetenloze destructiviteit, van bezit- en verzameldrang tot morele onverschilligheid en asociaal gedrag, van imperialisme en ressentiment tot onbeheersbare en destructieve agressie. Allemaal vormen van necrofilie, die de leefomgeving tot een woestijn maken. De individuele woestijntjes en de collectieve woestijnen vullen elkaar aan en ondersteunen elkaars destructieve werking. Mensen die in hun eigen leven niet tot een creatieve dialoog met de omgeving in staat zijn, zullen zich aangetrokken voelen tot politici die dat evenmin kunnen. Dat is de ellende van de democratie, dat foute mensen zodoende macht krijgen om hun destructieve ontwikkelen via hun dito plannen uit te voeren. Met de beste bedoelingen of de meest nobele ideologische overtuigingen natuurlijk. Necrofilie en woestijnvorming zijn twee kanten van dezelfde medaille.

Anders dan Žižek fulmineert Fromm niet. Hij reflecteert en spoort de lezer aan ook te reflecteren. Hij schudt ons 'ik' wakker en stimuleert ons tot een creatieve dialoog met de omgeving: stap over van de 'necrofiele modus van het hebben', naar de 'dialogische modus van het zijn'. Zo beginnen er weer kleine groene plantjes te groeien aan de rand van de grote woestijn en hier en daar midden in de woestijn. Sommige van die plantjes zullen wel weer ruw worden uitgerukt, maar geleidelijke beplanting is de enige manier waarop de woestijn langzaam weer tot leven komt.

Slavoj Žižek, Violence (2009) en Welcome to the Desert of the Real (2002)
Erich Fromm, The Anatomy of Human Destructiveness (1973)

> 'Necrofilie en woestijnvorming zijn twee kanten van dezelfde medaille'

Leesvoer

Libris Literatuur Prijs 2012

Deze week werden de 18 romans bekend gemaakt die meedingen naar de Libris Literatuur Prijs. Uit meer dan 150 in aanmerking komende titels koos de jury onder voorzitterschap van prof dr Robbert Dijkgraaf de volgende titels:

Thomas van Aalten - De schuldigen (Nieuw Amsterdam)
Stefan Brijs - Post voor mevrouw Bromley (Atlas)
Jeroen Brouwers - Bittere bloemen (Atlas)
Miquel Bulnes - Het bloed in onze aderen (Prometheus)
Anna Enquist - De verdovers (De Arbeiderspers)
Stephan Enter - Grip (Van Oorschot)
Anne-Gine Goemans - Glijvlucht (De Geus)
A.F.Th. van der Heijden - Tonio (De Bezige Bij)
Herman Koch - Zomerhuis met zwembad (Anthos)
Jan Van Loy - Ik, Hollywood (Nieuw Amsterdam)
Vonne van der Meer - De vrouw met de sleutel (Contact)
Jan van Mersbergen - Naar de overkant van de nacht (Cossee)
Marcel Möring - Louteringsberg (De Bezige Bij)
Chris Rippen - Hier gebeurt niets (De Geus)
Henk van Straten - Salvador (Lebowski)
Ivo Victoria - Gelukkig zijn we machteloos (Anthos)
Erik Vlaminck - Brandlucht (Wereldbibliotheek)
Gerwin van der Werf - Wild (Contact)

De jury bestaat uit Robbert Dijkgraaf, Kester Freriks, Theo Hakkert, Dirk Leyman en Saskia Pieterse.

De shortlist, bestaande uit zes romans, wordt op 12 maart bekendgemaakt.

Ars Poëtica

Desolaat

de naakte boom
   met grillige grappige takken armen
reikend naar een grauwe lucht van grijs ...

geen leven daar, slechts een zwarte kraai
   even neergestreken, even maar ...

heldere felle kleuren ver gezocht
   niet aan boom, tak, niet aan vogel noch aan lucht ...

leegte zonder licht,
   lucht zonder zicht ...

de vogel weggevlogen,
   de boom met naakte armen grijpend in het grijs.

Ilse Risseeuw-Winkel

Huntu Kòrsou

(H)erkenning is het halve werk (2)

Deze week het vervolg van onze zoektocht naar FSC-hout waar wij vol enthousiasme aan begonnen...

Tekst: Shakti-Aroena Lakhi

De eerste houthandelaar gaf aan dat al het hout dat hij verkoopt FSC gekeurd is. Zelf maakt deze verkoper geen kozijnen, ramen of deuren, maar hij kende iemand die het met dit hout wel zou kunnen. Bij deze persoon aangekomen was er genoeg moois te zien. Helaas was er geen klik. En zo'n 'klik' vind ik een belangrijke voorwaarde, want het gaat immers om een grote investering.

Niet getreurd en we gaan verder naar de volgende houthandelaar die behalve kozijnen, ramen en deuren ook nog eens tuinmeubelen en kasten vervaardigd. En belangrijk: er is een klik! En dan de vraag of zijn hout wel FSC-gecertificeerd is. Een glazige blik in zijn ogen als 'antwoord' op deze vraag, verraadt meteen zijn onbekendheid hiermee. En ik had het goed, want even later vroeg hij: "Wat is FSC?" Ik leg hem vervolgens uit wat dit keurmerk inhoudt. Hij antwoordt direct dat zijn hout afkomstig is van bomen die legaal gekapt zijn, anders had hij het hout nooit kunnen invoeren. Maar of er boompjes geplant worden, nee, dat wist hij niet. Met dit antwoord was ik niet tevreden. Immers 'legaal kappen' betekent niet vanzelfsprekend dat een duurzaam bosbeheer wordt gewaarborgd. Dus vroeg ik hem de naam van zijn houtleverancier om zelf op onderzoek uit te gaan. Al gauw vind ik de site van de producent en die vermeldde dat het hout dat hij leverde voldoet aan het FSC-keurmerk. Gelukkig, goed en verantwoord hout, maar ik wil nog een extra check doen. Op de site van FSC (http://info.fsc.org/) kan men nagaan welke bedrijven over de hele wereld het FSC-keurmerk hebben. En wat blijkt: het bedrijf kwam niet voor op deze lijst. De confronterende conclusie is dat dit hout dus wellicht geen duurzaam gekapt en geteeld hout is.

Volgens een vertrouwenspersoon van ons moeten wij er niet van uitgaan dat hout dat op Curaçao verkocht wordt standaard aan de FSC-voorwaarden voldoet. "En wil je echt FSC-hout dan betaal je ook de hoofdprijs", vervolgt hij zijn advies. Aan ons de vraag: "Hoe nu verder?" Welke bewuste keuze hebben wij te maken die goed bij ons past? Immers het gebruik van FSC-gecertificeerd hout zal ons zeker extra moeite en 'hopi plaka' kosten. En hiermee wordt het gebruik van dit hout vanuit het financiële oogpunt van duurzaamheid niet aantrekkelijk voor ons. Het draait uiteindelijk wel om de (gewetens)vraag of dit haalbaar is. Nee, ik denk het niet. En hiermee is de aanschaf van FSC-hout, voor ons op dit moment, geen duurzame keuze.

Teleurgesteld en een gezonde dosis wijsheid rijker, realiseer ik mij dat het bij het maken van duurzame keuzes niet gaat om het realiseren van het máximaal haalbare, maar juist om het óptimaal haalbare. Voor mij persoonlijk betekent dit dat ik in een dergelijke situatie bewust ben van mijn 'grenzen' en dat ook accepteer. Met andere woorden, ik roei op dat moment met de riemen die ik heb. En door dit inzicht ben ik gerustgesteld dat ik, ondanks concessies, toch voldoende bijdraag aan de realisatie van mijn droomhuis. Want (H)erkenning van onze speelruimte binnen de oneindig grote wereld van duurzaamheid is het halve werk.

Ir. Shakti-Aroena Lakhi is voorzitter en medeoprichtster van Huntu Kòrsou. Een stichting die duurzame ontwikkeling op Curaçao bevordert door onder meer kennisuitwisseling. Meer info: www.huntu-korsou.org enwww.facebook.com/HuntuKorsou

Spotlight op dieren

Vechtende honden (3)

Wanneer een nieuwe hond aan de roedel toegevoegd wordt, adviseert men vaak om de roedelleider te steunen om op die manier zo snel mogelijk de rust terug te laten keren. Dit kan werken maar dan moet u wel absoluut zeker zijn welke hond de leider is.

Tekst: Margot Hack

Dit is vaak moeilijk te bepalen. In veel groepen kan de hiërarchie wisselen gedurende verschillende activiteiten. Hiermee wisselt de leidersrol ook. Als u toch moet ingrijpen dan moet u zich concentreren op het stoppen van het gevecht en het daarbij laten. Voorkom straffen of belonen in elke vorm, want daarmee doet u meer kwaad dan goed.

Vaak hoor je ook mensen zeggen dat zij de leider van de roedel zijn en dat er daardoor geen gevechten plaatsvinden. Natuurlijk moet de mens de leider van de honden zijn in hun eigen huis, maar we zijn geen honden en de honden weten dit. We moeten ze leren om om te gaan met de mens als betrouwbare leider, maar of we nu willen of niet, meerdere honden bij elkaar zullen een hiërarchie hebben binnen de groep.

Als u niet wilt dat er een rangorde ontstaat, moet u ze gescheiden houden zodat er geen roedel gevormd kan worden. Dit is iets dat u serieus moet overwegen wanneer u serieus fokt, traint of opvang verleent. Als u dit serieus aanpakt kunnen de honden wat tijd samen krijgen wanneer ze niet vechten, en ze weer scheiden wanneer er situaties ontstaan waar over gevochten kan worden.

Het soort situaties waarin vechten kan ontstaan omvatten meestal voedsel van elke denkbare soort, het mogen dekken van de favoriete hond, alles waarop gekauwd kan worden, en U! U bent vaak de reden van een gevecht: uw aandacht, uw tijd, de ruimte om u heen, uw aanraking, uitstapjes met u en de baan om u te beschermen. Als er niet genoeg van 'U' is voor het aantal honden, is dit een belangrijke reden om te vechten.

Vaak denken mensen 'wat maakt eentje meer of minder nou uit?' Als er toch al één eten moet en oppas nodig heeft voor de vakantie, kan er ook nog wel eentje bij. Voor de honden maakt dit wel degelijk een verschil. Elke hond die u toevoegt aan uw groep verhoogt het risico op vechten. Als het niet meteen met de 2e begint, dan zal het zeker gebeuren bij het toevoegen van de 4e of de 5e hond. En zoals al gezegd in een eerdere aflevering van deze rubriek, voor sommige rassen (zoals bijvoorbeeld de terriers) kan de 2e hond van hetzelfde geslacht er al een te veel zijn.

Margot Hack is dierenarts te Ronde Klip

"Bij een gebroken poot is het maken van een röntgenfoto altijd noodzakelijk anders kan de behandeling nooit goed gedaan worden!"

Dierenartsenpraktijken Vredenberg, Ronde Klip, Tera Kora en Comenencia
Tel: 737-2185-737-3202

Puzzels

PRIJSPUZZEL

HORIZONTAAL:
1. Tot de nok gevuld; 6. professioneel; 12. baar; 14. lichaamsdeel; 15. persoonlijk vnw.; 17. geliefde van Zeus; 18. onheilsgodin; 20. bolgewas; 21. achter; 22. Iers Republikeins Leger; 24. uiterst; 25. armoedige woning; 26. amfibie; 28. voorzetsel; 29. uitroep van herkenning; 31. spoel; 35. delfstof; 37. zeer knap; 38. koude valwind; 40. doorweekt; 43. grote bijl; 45. zandheuvel; 47. rondedans; 48. vlasbundel; 50. bovenkop van een artikel; 51. Engels telwoord; 53. voorvoegsel; 54. persoonlijk vnw.; 55. wortel; 56. familielid; 58. bijbelse stad; 59. gewicht; 61. wachthuisje; 63. hemellichaam; 64. loofboom.

VERTICAAL:
1. Eskimovaartuig; 2. landbouwwerktuig; 3. koning (Fr.); 4. getij; 5. voegwoord; 7. getijde; 8. gewrichtsaandoening; 9. uitroep van schrik; 10. voegwoord; 11. maatschappelijk aanzien; 13. vogel; 16. bijwoord; 18. atmosfeer absoluut; 19. cijfer; 21. Engelse ontkenning; 23. berg op Mindanao; 25. vervoermiddel; 27. rookgerei; 30. gewas; 32. pausennaam; 33. grondstof voor bier; 34. dierentuin; 36. aansporing; 38. vak; 39. soort; 41. rivier (Sp.); 42. inwrijven; 44. deel van een film; 45. drinkbeker; 46. watering; 47. Zuid–Amerikaanse dans; 49. voorzetsel; 52. thans; 54. hemellichaam; 57. artikel; 59. vader; 60. lidwoord; 61. reeds; 62. dierengeluid.

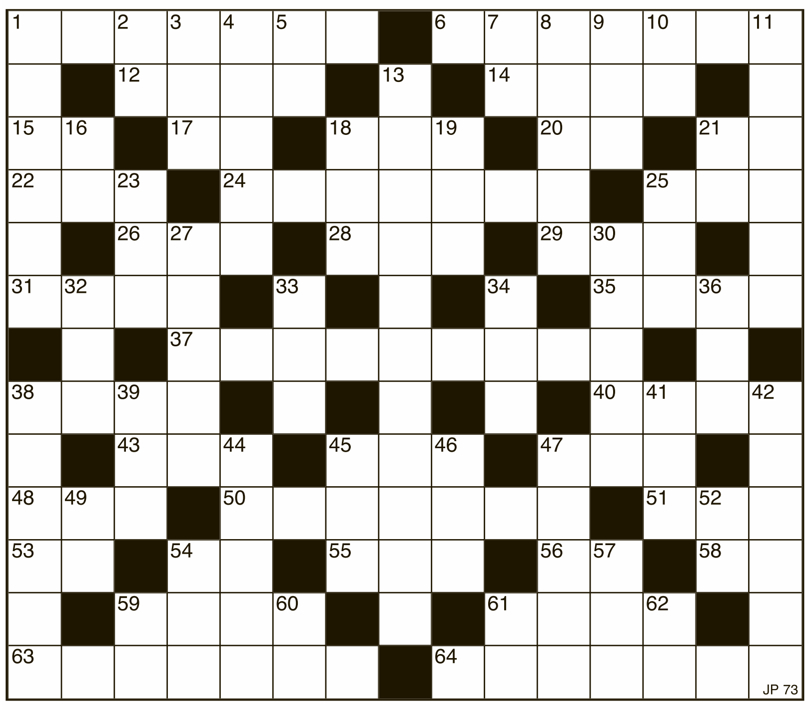

JP 73

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

V.I. Frank
Tanki Flip 52-A
Aruba

Ethan Mau-Asam
Boebiweg 8
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba: Bilderdijkstraat 16-2, tijdens kantooruren. Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de envelopppe te vermelden: Amigoe-puzzel. Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744. De prijzen vervallen na drie maanden.

ANAGRAM

Op elke verticale regel dient een woord van vier een van vijf en een van zes letters te worden ingevuld. Het woord van vijf letters bestaat uit de letters van het voorgaande woord plus 1, het woord van zes letters bestaat uit de vijf letters van het voorgaande woord plus 1. Als de hele puzzel juist is ingevuld, vormen de letters op de vet omlijnde regel een woord.

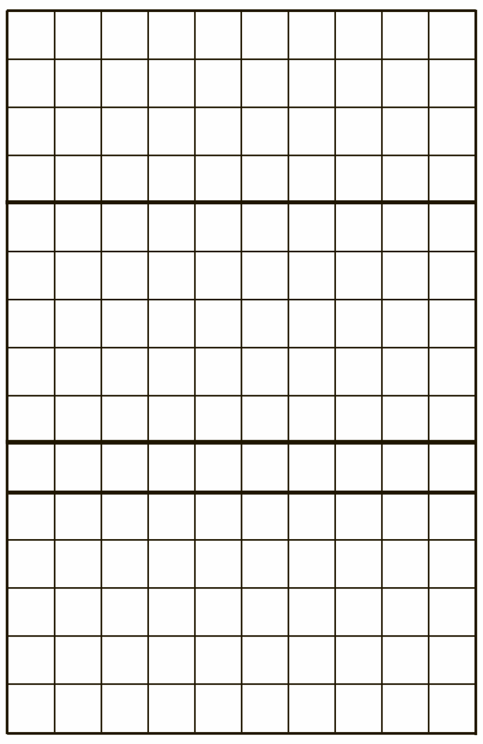

1. Lied, angst, lezing;
2. grondsoort, inwendig orgaan, fijne drank;
3. oevergewas, vervoermiddel, inwendig;
4. kloof, geestelijke, wettig;
5. vers, vakvereniging, van kracht;
6. tocht, rivier in Frankrijk, verwering;
7. rekening, palmriet, bijtende soda;
8. draaikolk, godin van de vrede, plechtige inkomst;
9. slim, reuzenbeeld, sjalot;
10. cijfer, braakliggende akker, overblijfsel.

CRYPTO-OVERLAPPER

Op elke regel twee woorden invullen. Twee of meer eindletters van het eerste woord zijn meteen de beginletters van het tweede woord.

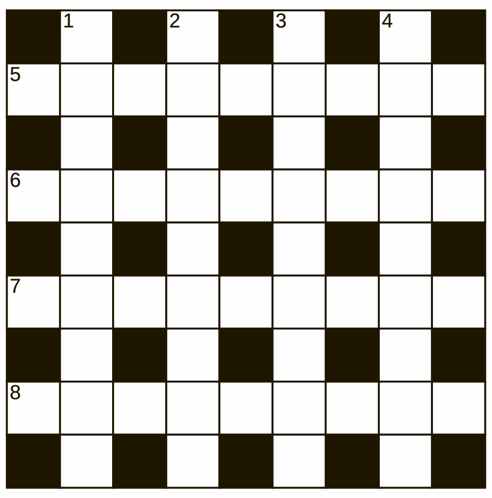

Horizontaal:
5. Zo'n atlete is een kei in wandelen (8); Niet te geloven wat een kracht (5);
6. Gras voor een kliniek (4); Vetrijk? (8);
7. Vette kever (7); Gebouw om te schaken (5);
8. Zo wordt wijn geschonken als jenever (5); Beweging in spiegelbeeld (6).

Verticaal:
1. Klerenmuziek voor de sport (8); Valt in doodse stilte (5);
2. Door deze stimulans gaat een pad omhoog (8); Het binnenste is in (giet)vorm (4);
3. Wijze van aanpak van de post (4); Aanvoerder die wartaal uitslaat? (7);
4. Vis met reden aan de maat (7); Poëtische delen van gebouwen (8).

WOORDZOEKER

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel voor regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

T	N	N	L	S	O	O	L	R	A	A	H	N
H	E	E	Y	R	U	B	S	I	L	A	S	O
C	M	G	E	G	G	N	I	L	E	O	K	O
E	A	E	D	R	A	I	N	A	G	E	D	B
L	R	L	I	P	A	G	A	A	I	I	E	A
V	E	D	N	A	E	D	N	E	L	M	N	L
N	A	I	M	E	A	R	U	E	I	I	IJ	S
E	M	E	M	E	K	S	G	H	E	S	Z	G
K	S	H	I	O	T	K	C	I	H	S	T	N
K	I	N	R	T	N	S	I	R	S	A	S	I
A	R	E	G	U	N	O	G	H	IJ	R	U	L
L	A	P	S	E	O	T	R	A	C	T	W	E
I	H	O	S	V	I	N	G	T	A	S	E	W
U	C	R	N	P	A	U	L	U	S	L	B	U
L	E	O	L	A	A	T	R	O	P	A	K	E
H	K	D	R	E	E	I	R	A	V	E	G	E

Bewustzijn
Charisma
Drainage
Eeuweling
Gastronomie
Gelid
Gevarieerd
Grimm
Haarloos
Hersenschim
Klaagstem
Koeling
Konvooi
Legen
Lende
Luilakken
Openheid
Pagaai
Paulus
Portaal
Ramen
Saai
Salisbury
Schikken
Slaboon
Trassi
Vlecht
IJsheilige

PUZZELSLANG

Begin bij vakje 1. Bij elk volgend cijfer begint een nieuw woord. De laatste letter van een woord is telkens de eerste letter van het volgende woord. Bij goede invulling, is in de licht gekleurde vakjes een woord te lezen.

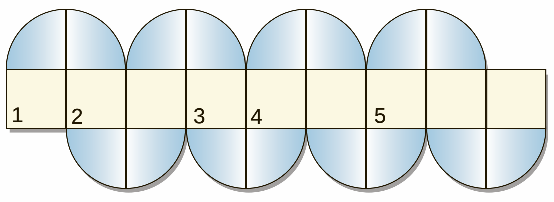

1. Tennisterm; 2. uitbarsting; 3. insecteneter; 4. noodzakelijk voorwerp bij het lassen; 5. Zuid-Amerikaans zoogdier.

© Puzzelland/120204

SUDOKU

	9			7		6	2	
		5						8
	1		4	2	3	7		9
	4		2	6	8			
	8				7	1		
3	5			4			6	
	3						8	4
		7		8				
8			1		2			5

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

Oplossing vorige week

5	2	1	7	3	8	6	9	4
9	3	7	4	6	1	8	5	2
8	6	4	5	9	2	3	1	7
4	1	9	8	7	6	2	3	5
2	5	6	3	1	9	7	4	8
7	8	3	2	5	4	1	6	9
1	9	2	6	8	5	4	7	3
3	4	5	1	2	7	9	8	6
6	7	8	9	4	3	5	2	1

OPLOSSINGEN VAN VORIGE WEEK

Prijspuzzel: HORIZONTAAL: 1. Kubus; 5. dag; 8. reuze; 13. arak; 14. zalig; 16. snek; 17. lik; 18. vin; 19. gat; 21. fee; 22. krot; 25. doka; 27. bies; 28. kou; 30. luis; 32. klem; 33. polka; 35. bren; 37. ia; 38. muil; 39. klei; 40. de; 41. nasi; 43. nodig; 45. slab; 47. menu; 49. mee; 50. amen; 52. iglo; 54. steg; 56. run; 58. moe; 60. blo; 61. gei; 63. aser; 65. india; 67. meet; 68. koran; 69. dog; 70. dandy. VERTICAAL: 1. Kalm; 2. uri; 3. bakkie; 4. uk; 5. dan; 6. al; 7. gig; 9. es; 10. unfair; 11. zee; 12. eker; 14. zit; 15. gad; 18. vos; 20. tol; 23. remming; 24. pol; 26. kubisme; 27. blaam; 28. kolom; 29. ukkie; 31. sedan; 32. kin; 33. pin; 34. alg; 36. neb; 42. seiner; 44. deo; 46. leggen; 48. ulm; 50. ato; 51. brak; 53. ooi; 54. sla; 55. city; 57. uso; 59. end; 60. big; 62. eed; 64. ra; 66. do; 67. ma. Crypto-overlapper: Horizontaal: 5. Demotecht; 6. zeebonken; 7. volkspots; 8. rededeelt. Verticaal: 1. Pegeloven; 2. dopboksen; 3. hennapret; 4. theestelt. Anagram: aren-racen-Trance; noga-mango-Omgang; raap-praal-Pilaar; lens-loens-Sloven; race-tracé-Acteur; fier-friet-Lifter; apin-piano-Alpino; robe-omber-Rimboe; snee-eisen-Ineens; voer-vloer-Slover. Gevraagd woord: TOPSALARIS Woordzoeker: VERBEELDEN Puzzelslang: 1. Halo; 2. opstoot; 3. tree; 4. eboniet; 5. triolet. Het sleutelwoord luidt: HOTTENTOT

'Ariërs'

Kirgizië, door kenners het Zwitserland van Azië genoemd, dit bergachtige Kirgizië in het centrum van het continent. Kirgizië door talloze valleien en dalen omsloten. Er valt in de verste verte geen zoute zee te bekennen, dus ook geen smakelijke zeevruchten, de oesters en mosselen van de kust, de vis, slechts de lege uitgestrektheid van het niets, een eenvoudige spoorweg, met hier en daar een bitterkoud meer zich spiegelend in de ondergaande zon, een toeristische tent, de 'would be' nomaden, een yurt, een open vuur in de stille nacht en de vele vurige paarden.

Tekst: Hans Vaders Foto's: Archief

Het land, met als hoofdstad Bishkek, ontleent zijn naam aan de veertig stammen van de legendarische held Manas, die deze opponenten met succes tot een eenheid wist te smeden. Om het nog wat ingewikkelder te maken, volgens Chinese en islamitische bronnen uit de 7e eeuw waren de proto-Kirgiezen roodharig, blank, blond en scoorden blauwe ogen, een soort sproetige Britten dus, afkomstig uit het vroegere Perzië en nakomelingen van beruchte bergstammen als de Pamiri en Dardic. Voor de goede lezer, juist, dit waren de mytische ariërs, de indogermanen, de niet-joden waar het Duitse Derde Rijk zo hoog van opgaf en naar probeerde te streven.

Het Issyk Kul-meer fungeerde als pleisterplaats voor handelaren op weg naar China en vice versa. Een berucht punt, want gezaghebbende historici menen dat via deze 'zijderoute' de zwarte dood, de pest, in de veertiende eeuw werd verspreid en in Europa hele landstreken voor lange tijd ontvolkte.

Het leven was en is echter nog steeds moeilijk in Kirgizië en eten en drinken niet zo belangrijk en van een ongekende eenvoud. Michelinsterren worden er niet uitgedeeld. In de negentiende eeuw, correcter nog in 1876, werd Kirgizië na een verdrag met de Chinese Qing-dynastie overgedragen aan de Russische tsaar. Dit leidde tot veel bloedvergieten en vele Kirgiezen vluchtten het Pamir-gebergte in en richting Afghanistan. De Taliban was de facto toen al geboren. Omdat de grenzen niet geheel vaststonden en poreus als een verroeste watertank, was het normaal dat mensen constant heen en weer reisden in de bergen op zoek naar betere weidegrond voor hun dieren, op zoek naar een beter leven voor hun groeiende gezin. Aan de andere kant van de berg is het meestal meteen groener, veel groener en je kon beter veeboer zijn dan lijfeigene.

Toen kwamen de openlijke protesten en werd Akar Akayev, de jongste zoon uit een familie van landbouwers, president van Kirgizië. Die landbouw die slechts mogelijk is in acht procent van het land, alleen in het noordelijke laagland en delen van de Fergana-vallei. Maar daar valt dus nauwelijks iets te eten, wol van de schapen is nu eenmaal niet te consumeren. Verder bestaat de oogst uit tarwe, suikerbieten, aardappelen, tabak en katoen. Dit alles wordt geoogst met de hand of curieus te paard. Niet iets om echt vrolijk van te worden.

Snel terug dus naar Manas International Airport en weg van de bazaars, de traditionele 'kidnapping' van je geliefde en de jacht met de valken. Gastronomisch valt er evenwel maar bar weinig te beleven. Laten we het daar maar bij laten.

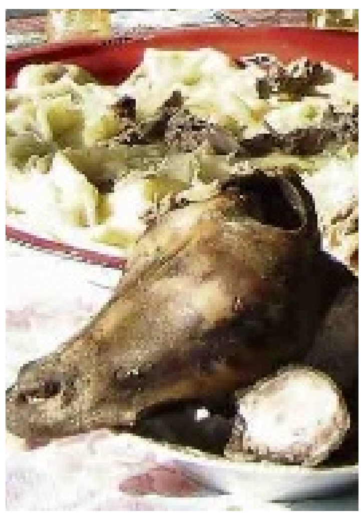

KOOK MEE MET MAY

Piroshki gevuld met aardappelen

Voor de vulling:
2 eetlepels gewone olijfolie
2 uien, schoongemaakt en klein gesneden
4 Idaho-aardappelen (totaal 2 pond), geschild en in stukken gesneden
1 eetlepel verse dille, fijn gehakt
zout en gemalen witte peper

Voor het deeg:
1 eetlepel gedroogde gist
1 1/4 cup warm water
3 cups tarwebloem
2 eetlepels ongezouten roomboter
1 ei, losgeklopt
11/2 theelepel zout

Canola-olie om te bakken
In een koekenpan de olie op een middelmatig heet vuur verwarmen en de uien toevoegen en al roerend bakken tot ze licht gekleurd zijn.
In een stoommandje de aardappelen in 20 minuten gaar stomen.
De warme aardappelen in een schaal met de hand pureren (niet in de machine).
De uien en dille erdoor mengen. Afmaken met zout en peper.
Laten afkoelen.
Intussen het deeg maken:
In een kom de gist door 2 cups van de bloem mengen.
De boter in de warme melk oplossen en het ei en het zout toevoegen. De oplossing met het bloemmengsel mengen en er een soepel deeg van kneden onder toevoeging van de rest van de bloem (om het deeg niet te stijf te maken misschien niet al de bloem toevoegen!).
Het deeg in 12 delen verdelen. Balletjes van rollen, met bloem bestrooien en onder een theedoek 30 minuten laten rijzen.
Elke bal uitrollen tot een cirkel van ongeveer 7.5 cm. Een volle eetlepel aardappelvulling in het midden van de cirkel plaatsen en met de rand van het deeg de aardappelen bedekken en samenvoegen om de piroshki te sluiten. Met de rest van het deeg herhalen. De piroshki enigszins plat maken.
In een zware pan met dikke bodem de olie verhitten en als de olie heet de piroshki aan alle zijden bruin bakken.
Op keukenpapier laten uitlekken.
Voor 12 piroshki.
Eet smakelijk,

May

WIJNADVIES

Verzorgd door de wijnspecialisten van Licores Maduro

Trivento Mixtus Chardonnay, Chenin Blanc

Druifsoort: Chenin Blanc en Chardonnay
Streek: Mendoza, Argentinië
Kleur: Helder lichtgeel
Geur: Witte wijnperzik
Smaak: Rijp wit fruit, nectarine

Piroshki komt oorspronkelijk uit Rusland en is erg populair in de meeste Baltische staten. Deze gevulde deegballetjes worden tegenwoordig steeds vaker als aperitiefhapje geserveerd en zijn natuurlijk erg authenthiek voor de regio. De wijn die we er bij aanbevelen is een lekkere sappige wijn uit Argentinië gemaakt van twee druivenrassen, Chenin Blanc en Chardonnay.

Een wijn die erg toegankelijk is door zijn karakter, 'rond en vriendelijk' en het goed doet bij aardappelen en/of deeggerechten. De Trivento Mixtus is een allemansvriend en dat geldt ook voor de piroshki.

Santé!

Licores Maduro

Deze wijn is verkrijgbaar bij The Store, Licores Maduro en uw favoriete supermarkt!

Het genot van wijn

Een nieuw begin

Ieder jaar is er altijd een nieuw begin en dat geldt zeker voor de wijnwereld. Eind januari wordt er in Europa in de wijngaarden meestal gesnoeid.

Tekst: Erik van Kampen

Yves Guegniard test de druiven.

Daar begint dan ook voor u en mij de nieuwe reis, een reis die ik met u in gedachten maak langs wijnvelden, kastelen, rivieren en bijzondere mensen. Ik ga u vertellen over mijn belevenissen in de wijnwereld die voor mij als jongeman al begonnen en nog steeds voortduren.

Daar was ik dan, midden januari in de Loire bij wijnmaker Yves Guégniard op het Domaine de la Bergerie in de Anjou na een autorit van 10 uur.
Na een uur de theorie achter het snoeien van wijnranken verder uitgediept te hebben, worden we met een bestelbusje naar het slagveld gebracht. Vanaf de weg kan je de bossen gesnoeide takken al op de grond zien liggen.

Eutypa
Veel van de volwassen wijnstokken vertonen kenmerken van uitdroging en rot, omdat ze zijn aangetast door 'eutypa'. Deze schimmelinfectie vormt een van de grootste bedreigingen voor de wijngaarden. De schimmel nestelt zich op de wonden van de gesnoeide wijnranken en werkt zich een weg door de plant tot dat de dood erop volgt. Tot op dit moment is het niet mogelijk om deze ziekte te genezen, maar wel enigszins te beteugelen.
Voordat we ons mogen uitleven op het plantenmateriaal, geeft Yves nog gauw de laatste aanwijzingen. De manier waarop hij de planten te lijf gaat, is zeker niet als zachtaardig en elegant te omschrijven. Na eerst de aanvalstechniek aan ons te hebben uitgelegd, wordt de wijnplant vervolgens eens goed op zijn nummer gezet. De afgesnoeide takken vliegen door de lucht en Yves knipt als een bezeten kapper.
Tot onze geruststelling deelt hij ons mee dat er pas één iemand gewond is geraakt gedurende zijn 24 jaar als wijnbouwer, namelijk hijzelf.
Met gepaste trots beschrijft hij hoe zijn vrouw het puntje van de pink van zijn linkerhand er eigenhandig weer had aangeplakt, nadat hij zich eens lelijk had verknipt. De groep is duidelijk onder de indruk.

Geheel
We worden erop geattendeerd dat we een wijnplant in zijn geheel moeten beoordelen.

Het snoeien van de wijntakken heeft drie doeleinden: de toekomstige, vegetatieve capaciteit van de wijnplant te bepalen, de groei van de plant te leiden en de wijnplant op die manier in balans te laten komen. Balans schijnt het kernbegrip te zijn. Het gaat hierbij om het aantal en de lengte van de wijnstokken, het aantal knoppen per wijnstok en dit alles gerelateerd aan de gezondheid en sterkte van de plant.

Een wijnplant die niet in balans is, zal ook nooit de druiven kunnen leveren om grote wijnen van te maken. Ook ik ben ervan overtuigd dat het werk van de wijnmaker in de wijngaard begint en niet in de wijnkelder.

Na een lange koude werkdag krijgen we van de keldermeester een heerlijk verwarmend glas Anjou-Villages 'Le Chant du Bois' van de vorige oogst. Daar knap je van op.
Iedere keer als ik deze heerlijke wijn drink, kijk ik kort naar m'n vingers en ben ik dankbaar dat ze er allemaal nog zijn.

A Votre Santé

Erik van Kampen is sommelier bij Licores Maduro.

ÑAPA Business

4 februari 2012

Collega's: vrienden of vijanden?

Onder collegialiteit verstaat men de relatie die er is tussen collega's. En collegialiteit houdt in dat collega's elkaar helpen en ondersteunen wanneer het nodig is. Het betekent ook dat collega's rekening houden met elkaars behoeften en belangen, waardoor er een positieve bijdrage geleverd wordt aan de werksfeer. Collegialiteit houdt in het kort in: het respect dat collega's voor elkaar opbrengen.

Tekst: Judice Ledeboer

Laten we eens gaan kijken naar het begrip 'collega'. Collega's (formeel is het meervoud collegae') zijn personen die zijn verenigd om een gezamenlijk doel te bereiken. In een ziekenhuis zijn alle personeelsleden collega's van elkaar, van de bewaker tot de specialist, want iedereen heeft het doel voor ogen om zieken te verzorgen en beter te maken. Bij een bank zijn ook alle medewerkers 'collega's' van elkaar, van de baliemedewerkster tot de hoogste leidinggevende, want het doel is het bewaken van gelden in de breedste zin van het woord. Het woord 'collega' wordt ook gebruikt om te laten zien dat een persoon hetzelfde beroep uitoefent als de ander. Men hoeft dan niet bij hetzelfde bedrijf te werken.

Bij collegialiteit staat het respect voor elkaar voorop. Iedere collega heeft zijn eigen capaciteiten en die dienen door anderen te worden gerespecteerd. Dat lijkt heel logisch, maar het komt helaas veel te vaak voor dat collega's onderling geen respect voor elkaar hebben. Ze troeven elkaar af, roddelen over elkaar en anderen, bedreigen elkaar, bedriegen elkaar en er zijn mensen die elkaar niet eens groeten. Wat is er aan de hand met de mensen die geacht worden samen een doel te bereiken, maar elkaar het leven zuur maken? Waar is de collegialiteit bij de mensen?

Regels

Collegialiteit verschilt per organisatie. Het hangt af van de geschreven en ongeschreven regels van de werkomgeving hoe collega's met elkaar omgaan. Het uitgangspunt moet altijd 'handelen vanuit respect en fatsoen' zijn. Eigenlijk zou men daar niet eens over moeten nadenken, want ieder wel opgevoed mens heeft fatsoen in zich en weet zich te gedragen tegenover andere mensen en zijn collega's. De realiteit is echter anders. Fatsoensnormen worden zonder enig gevoel van schaamte overschreden en als er iets gezegd wordt over het gedrag van iemand die zich ronduit onfatsoenlijk of tegen de gedragsregels van het bedrijf gedraagt volgt er als reactie een grote mond (soms zelfs met stemverheffing, dat als bedreigend bedoeld is en dikwijls ook als bedreigend ervaren wordt).
Collegialiteit komt er in het kort op neer dat men collega's helpt wanneer dat nodig is, dat men bereid is om werk van collega's over te nemen, dat men ziet wat collega's nodig hebben om hun werk goed te kunnen uitvoeren en dat men interesse toont in het werk en de collega als persoon.

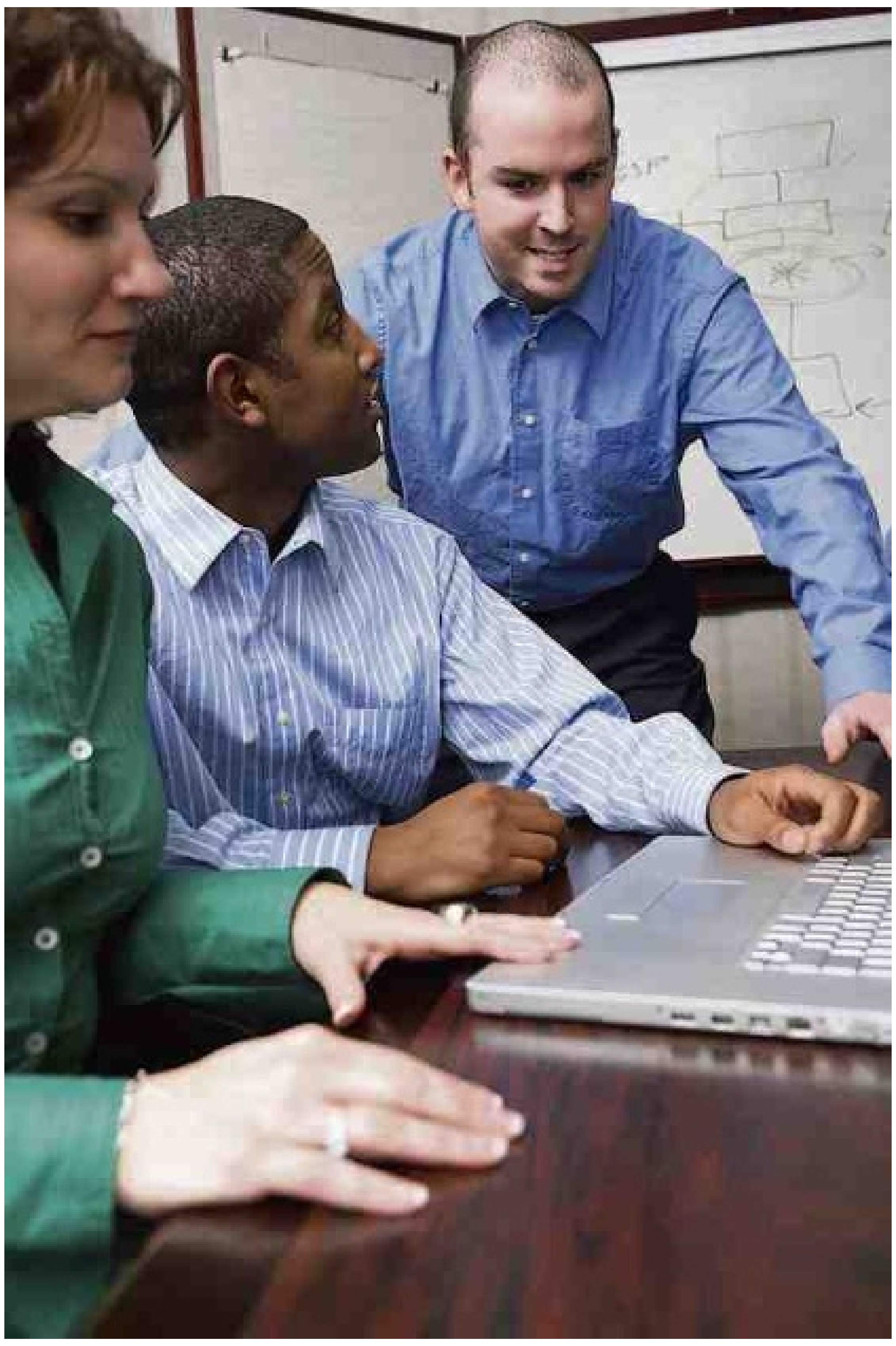

Twee kanten

In de praktijk gebeuren er echter heel andere zaken en dat stagneert de samenwerking en het bereiken van het doel van het bedrijf of de instelling. Een collega helpen wanneer dat nodig is lijkt een heel normale manier van samenwerken, maar toch ervaren veel werknemers dat zij geen of niet voldoende hulp ontvangen om hun werk goed te kunnen uitvoeren. Natuurlijk snijdt het mes altijd aan twee kanten. Als iemand geen hulp vraagt weten anderen niet wat de behoefte is. Een goed voorbeeld is het vragen van hulp als een deadline gehaald moet worden, en de werknemer nog informatie nodig heeft van een andere afdeling. Die informatie is reeds weken geleden opgevraagd en de medewerkers van de andere afdeling reageren niet op e-mails van degene die informatie nodig heeft. Duidelijk aangeven wat het belang is dat die informatie gegeven wordt en de gevolgen van het niet geven is een eerste vereiste. Als ook daar niet op gereageerd wordt is het noodzakelijk om het 'hogerop' te gaan zoeken. Bij de manager. En dan moet men maar hopen dat de betreffende manager voldoende gezag, inzicht en capaciteiten heeft om de stroom weer op gang te laten komen en de betreffende werknemer zijn rapport kan afmaken. Dit voorbeeld is een duidelijke vorm van niet-collegiaal werken. Dit voorbeeld komt veel voor en het is te triest voor woorden dat dit gebeurt. Waar zijn de verantwoordelijkheden van de medewerkers? Mensen realiseren zich niet dat hun incompetentie van invloed is op de voortgang van zaken binnen een bedrijf. Het heeft te maken met gedrag. Men mist verantwoordelijkheid, wilskracht en daadkracht. Dit gedrag geeft bedrijven een slecht imago en in tijden van crisis kan een bedrijf zich dat niet permitteren.

Bij collegialiteit komen nog een paar competenties naar voren die werknemers behoren te hebben. Inlevingsvermogen, flexibiliteit, anticiperen en tact. Onder inlevingsvermogen wordt verstaan dat de persoon goed moet kunnen luisteren en opvattingen of vragen, standpunten en situaties van collega's moet kunnen begrijpen. Hij moet zich kunnen 'inleven' in de situatie. Dan pas begrijpt hij het knelpunt als dat er is. Flexibiliteit is nodig om zich aan te kunnen passen aan andere en veranderde omstandigheden. Starheid komt vaak voort uit onzekerheid en onkunde. Die starheid is een soort muur die iemand om zich heen zet. Lastig om met mensen te werken die starheid vertonen. Collegialiteit is dan dikwijls ver te zoeken. En dan de competentie anticiperen inzake collegialiteit. Dit houdt in dat iemand in staat is om verhoudingen tussen zichzelf en collega's te kunnen inschatten. Kan ik hem rechtstreeks aanspreken op iets wat niet goed gegaan is? Zal hij het prettig vinden als ik mijn hulp aanbied? Zal ik hem nu storen of wachten tot het einde van de middag? Collegialiteit vraagt dan ook veel tact, want het is belangrijk om een collega te vriend te houden. Collega's brengen tenslotte uren per dag met elkaar door en over het algemeen kiezen mensen hun collega's niet zelf uit.

Te veel collegialiteit is ook weer niet goed, want dat gaat ten koste van eigen werk. Natuurlijk is het heel aardig als iemand de hele dag anderen 'helpt', maar wanneer doet hij dan zijn eigen werk? Blijft dat liggen? Het komt ook voor dat collega's elkaar de hand boven het hoofd houden. Dan is men niet goed bezig, want daarmee worden anderen te kort gedaan. Een collega die altijd te laat komt en vroeg naar huis gaat is niet collegiaal. De manager moet daar direct iets aan doen en als de manager daar niets aan doet doet hij de andere medewerkers ook te kort. Dat leidt tot een slechte werksfeer en het gezag van de manager lijdt daar onder. Collegialiteit betekent niet dat men zich altijd moet schikken. Het gaat eigenlijk om het vinden van een balans tussen eigen belangen en die van collega's met inachtneming van de normale omgangsregels.

'Te veel collegialiteit is ook weer niet goed'

En hoe ontwikkelt men een collegiale werkhouding? We hebben het al over tact gehad. Tact wordt in het algemeen gedefinieerd als een 'gevoel voor hetgeen in een situatie passend is' en 'bekwaamheid om het maatschappelijk verkeer op de juiste, gepaste of gewenste wijze op te treden'. Tact is een deugd (volgens Wikipedia). Er zijn mensen die geen 'tact' hebben. Dat zijn de 'botte boeren' die over gevoelens van anderen heenwalsen, die geen empathie kunnen opbrengen voor een ander of een situatie die er is en die dan doen alsof ze er niets aan kunnen doen dat ze tactloos zijn. Iemand zonder tact reageert meestal kortaf, beledigt anderen en loopt zelfs weg terwijl hij zijn schouders omhoog trekt als 'het kan me niets schelen, zoek het maar uit' en 'zo ben ik nou eenmaal'. Tact kunnen tonen is een competentie. Het tonen van tact is vooral belangrijk in gespannen situaties, bij irritaties en conflicten. Op basis van inzicht, een goede communicatie en een beetje 'sussend' is iemand die tact heeft in staat om een situatie niet uit de hand te laten lopen.

Een collegiale werkhouding is ook het tonen van interesse. Hoe gaat het met het project? En ook het vragen naar persoonlijke zaken zoals 'hoe gaat het met je kinderen' geeft de ander het gevoel dat er belangstelling is. Natuurlijk is het geven van complimenten over de manier hoe bepaalde werkzaamheden zijn gelopen ook een vorm van collegialiteit.

En dan de communicatie onderling. Het is heel on-collegiaal om over andere collega's te praten als ze er zelf niet bij zijn. Dit heet roddelen en roddelen leidt tot stemmingmakerij en dat heeft altijd een slechte invloed op de werksfeer. Als er problemen zijn met een collega moet daar over gepraat worden. Iemand aanspreken over iets wat als zeer onprettig wordt ervaren wordt weinig gedaan. Via via horen mensen dat er zaken niet goed lopen. Het kwaad is dan eigenlijk al geschied. Indien er problemen zijn moeten die zo snel mogelijk worden opgelost voordat die problemen een eigen leven gaan leiden. Bij bedrijven zijn daar de regels dikwijls niet duidelijk over. Hoe om te gaan met problemen op de werkvloer moet zeker meer aandacht hebben, maar dit soort zaken staat op Curaçao nog in de kinderschoenen.
En dan de kwestie 'tijd'. Hoewel iedereen met een horloge loopt, komen veel werknemers nog steeds te laat op hun werk. Schaamteloos komen mensen een uur te laat op kantoor en als de manager daar niets van zegt zal dat gedrag ook niet veranderen. Collega's raken hiervan gefrustreerd maar laten dat vaak niet direct blijken. Te laat komen en eerder weggaan of lang wegblijven tussen de middag is oncollegiaal. Dit is een zaak die door de manager moet worden aangepakt om onrust en irritatie te voorkomen.

'Collegialiteit verschilt per organisatie'

Waarom is een collegiale werkhouding belangrijk? Het antwoord is duidelijk. Met plezier werken hangt voor een groot deel af van de collega's met wie men dagelijks te maken heeft. Men brengt waarschijnlijk meer tijd met collega's door dan met de eigen partner, kinderen en vrienden. Vooral als het werk veel eist van de werknemers is collegialiteit belangrijk. Bij sollicitaties wordt er altijd gekeken of iemand collegiaal is, hoewel dat niet te zien is aan iemands mooie bruine ogen die heftig 'ja' knikt als het hem gevraagd wordt. De praktijk zal het uitwijzen. Mensen die niet collegiaal zijn zullen op den duur gemeden worden. De mens is tenslotte een kuddedier en binnen de kudde moet men op elkaar kunnen vertrouwen en vooral goed kunnen samenwerken.

Collegialiteit is echter niet vanzelfsprekend. Men verwacht het van elkaar. Een barst in de collegialiteit is er snel, want door een verschil van mening, irritatie of een andere kwestie die de gemoederen tot hoge hitte kan brengen kan de sfeer van het ene op het andere moment veranderen. Op het werk heeft men te maken met allerlei verschillende mensen met hun eigen karakters, ervaringen en gedrag. Iedere persoon in een organisatie is belangrijk, ieder met zijn eigen werkzaamheden die hij op de best mogelijke manier dient uit te voeren. Beleid op het gebied van omgang met elkaar op de werkvloer geeft duidelijkheid aan iedereen. Ook dat is collegiaal.

Arbeidsrecht

Doorbetaling loon tijdens ziekte

In het verleden schreef ik al eens eerder over dit onderwerp. In de praktijk maak ik veelvuldig mee dat zowel werkgevers als werknemers niet weten of de werkgever wettelijk verplicht is om het salaris door te betalen aan een werknemer gedurende arbeidsongeschiktheid en zo ja, voor hoe lang?

Tekst: William ten Veen

Het Burgerlijk Wetboek van Curaçao bepaalt dat de werknemer bij arbeidsongeschiktheid ‘*aanspraak op het naar tijdruimte vastgestelde loon behoudt over een betrekkelijk korte tijd*’. Wat houdt nu de vage term ‘*betrekkelijk korte tijd*’ in?

Uit de wet valt op te maken dat het volledige salaris (100 procent) doorbetaald dient te worden tijdens arbeidsongeschiktheid. Toch zie je in de praktijk vaak dat werkgevers maar 80 procent van het salaris doorbetalen. Uit de rechtspraak blijkt niet duidelijk wat onder ‘betrekkelijk korte tijd’ moet worden verstaan. Het is een misverstand dat deze betrekkelijk korte duur onder alle omstandigheden gelijk is (bijvoorbeeld 6 maanden). Over welke periode van arbeidsongeschiktheid de werkgever het loon moet doorbetalen, hangt af van de concrete omstandigheden van het geval. De volgens omstandigheden spelen een rol: (i) de duur van het dienstverband, (ii) de leeftijd van de werknemer en (iii) de gezinssituatie van de werknemer. Het betreft een niet limitatieve opsomming, zodat andere omstandigheden derhalve ook een rol kunnen spelen. Bestudering van de uitspraken van het Gerecht in Eerste Aanleg van Curaçao wijzen erop dat de ‘betrekkelijk korte tijd’ meestal varieert tussen 4 weken tot 3 maanden. Er zijn echter ook uitspraken bekend waarbij de werkgever veroordeeld werd tot doorbetaling van het loon gedurende een langere periode dan 3 maanden. De rechter bekijkt in iedere afzonderlijke zaak de omstandigheden van het geval en bepaalt op grond daarvan wat een redelijke termijn is.

De wet bepaalt voorts dat van de ‘betrekkelijk korte tijd’ alleen bij een schriftelijk aangegane arbeidsovereenkomst of bij reglement/CAO mag worden afgeweken. In een schriftelijke arbeidsovereenkomst of in een reglement/CAO kan de ‘betrekkelijk korte tijd’ dus door partijen nader worden ingevuld. Rechtsgeldig kan worden overeengekomen dat bij arbeidsongeschiktheid het salaris gedurende de eerste 6 maanden zal worden doorbetaald. Er is thans wetgeving in de maak, waaruit blijkt dat de ‘betrekkelijke korte tijd’ minimaal 6 weken dient te bedragen, zodat het verstandig is om daar als werkgever alvast rekening mee te houden bij het opstellen van een arbeidsovereenkomst.

In de praktijk wordt in veel reglementen/CAO’s bedoelde nadere invulling gegeven, door bijvoorbeeld op te nemen dat de werkgever verplicht is het eerste of zelfs de eerste twee jaren van de arbeidsongeschiktheid van de werknemer het loon door te betalen. Ook komt veel voor dat gedurende de periode dat de werknemer een uitkering (ziekengeld) ontvangt krachtens de Landsverordening Ziekteverzekering (maximaal 2 jaar) het salaris wordt aangevuld tot 100 procent van het overeen gekomen loon.

Het door de werknemer te ontvangen ziekengeld wordt in mindering gebracht op het loon, anders zou de werknemer er voordeel bij hebben ziek te zijn.

De Landsverordening Ziekteverzekering bepaalt dat de werknemer die als gevolg van ziekte arbeidsongeschikt is recht heeft op ziekengeld (80 of 70 procent van het dagloon) met ingang van de derde dag na die van de ziekmelding. Niettemin wordt over de dag van de ziekmelding en de twee daarop volgende dagen ziekengeld uitgekeerd, indien naar het oordeel van de behandelende geneeskundige de ziekte opneming in een ziekenhuis noodzakelijk maakt. Het ziekengeld wordt over de bedoelde drie dagen eveneens uitgekeerd, indien de duur van de ziekte tengevolge van dezelfde ziekteoorzaak langer dan drie dagen bedraagt, ook wanneer geen opneming in het ziekenhuis noodzakelijk is geweest. Ter zake van eenzelfde ziekteoorzaak vervalt het recht op ziekengeld 2 jaren na de eerste ziektedag, zelfs al de werknemer tussentijds weer arbeidsgeschikt is verklaard.

De Landsverordening Ziekteverzekering is alleen van toepassing op werknemers die minder verdienen dan 4.971,20 gulden bruto (SVB-loongrens voor 2012). Indien een werknemer minder verdient dan de SVB-loongrens is deze verplicht SVB verzekerd en kan de werknemer derhalve een beroep doen op de Landsverordening Ziekteverzekering. De werkgever is verplicht het ziekengeld aan SVB verzekerde werknemers - ook na de betrekkelijk korte duur zoals hierboven beschreven - te betalen. Dit ziekengeld kan de werkgever bij het SVB terugvorderen. Niet SVB-verzekerde werknemers hebben na de ‘betrekkelijk korte tijd’, geen recht op uitbetaling van ziekengeld op grond van de Landsverordening Ziekteverzekering.

William ten Veen is advocaat en partner bij BBV Legal.
tenveen@bbvlegal.com

Mens & Werk

Geen innovatie bij hoge werkdruk

Innovatie of vernieuwing is het invoeren van nieuwe ideeën, goederen, diensten en processen. Innovatie kan plaatsvinden binnen organisaties, maar ook binnen bredere verbanden. Het proces van innovatie draait om zaken op een nieuwe (en zo mogelijk ook betere) manier aan te pakken. Traditioneel vond innovatie binnen de muren van organisaties zelf plaats, maar de laatste tijd vindt er meer een open manier van innoveren plaats.

Tekst: Judice Ledeboer

Dat wil zeggen dat er gekeken wordt naar het ontwikkelen van ideeën (en producten) buiten de onderneming, bijvoorbeeld door samen te werken met de ‘concurrent’ om op die manier meerwaarde te creëren voor de klant en/of samenleving. Een goed voorbeeld is de lobby die er gaande is voor de bouw van het nieuwe ziekenhuis. Internationale en lokale aannemers worden verplicht om samen met ideeën te komen, want ieder bedrijf heeft zijn eigen expertise in huis en het doel is natuurlijk om een zo goed mogelijk ziekenhuis neer te zetten.

Eerst iets over ‘innovatie’. In elke organisatie waar mensen werken moet er regelmatig geïnnoveerd worden. Dat kan innovatie zijn op het gebied van werkprocessen en nieuwe strategieën of er worden nieuwe producten ontwikkeld of een reclamecampagne bedacht of een nieuwe website. Innovatie heeft in ieder geval altijd met creativiteit te maken en dan wordt er natuurlijk een beroep gedaan op de creatieve vermogens van de werknemers of van specialisten die daarvoor worden aangetrokken, zoals marketingspecialisten en reclamebureaus. Op het gebied van het innoveren van werkmethodes en -strategieën wordt er dikwijls een beroep gedaan op de medewerkers van bedrijven zelf of men huurt een adviseur in om met een voorstel voor innovatie te komen.

Open innovatie zou ook meer omarmd moeten worden binnen bedrijven zelf, want het komt nog regelmatig voor dat afdelingen binnen bedrijven als losstaande eilandjes binnen een bedrijf functioneren, waarbij iedere afdeling op zijn eigen manier het wiel uitvindt om zaken beter te laten verlopen. Door ideeën met elkaar te delen neemt efficiëntie toe en nemen kosten af.
Opvallend is dat sommige bedrijven beter in innoveren zijn dan andere. In Amerika is een onderzoek gedaan (door The Nielsen Company) onder 30 consumentgerichte ondernemingen in de VS en de conclusie was dat bedrijven waarin de directie zich weinig bemoeit met de ontwikkeling van nieuwe producten 80 procent meer omzet behalen uit nieuwe ontwikkelingen dan bedrijven waar de top zich intensief bemoeit met het ontwikkelproces. Dit komt omdat bij innoveren nieuwe ideeën vrij geuit moeten worden zonder de kritische ogen en oren van directieleden erbij. Uit een ander onderzoek kwam naar voren dat de leidinggevenden wel van invloed zijn op de mate van innovatie binnen afdelingen en bedrijven. Zij moeten er namelijk voor zorgen dat er een goed werkklimaat is waarbij de werknemers de ruimte hebben om nieuwe ideeën te ventileren en dat die ideeën ook gewaardeerd worden. Als dat gebeurt zijn werknemers eerder geneigd om tijd te steken in creatief denken en dat uit zich in ander gedrag. Werknemers zullen zich meer betrokken voelen, zich eerder aanmelden om mee te werken aan projecten, werken langer door en ze staan positiever en blijer in het leven. De reden: ze worden gewaardeerd.
Een van de redenen waarom er weinig ruimte is voor innovatie bij bedrijven is dikwijls de hoge werkdruk die er is. Door te weinig personeel, door ziekte van werknemers en door te weinig expertise en ervaring van werknemers ontstaat er een hoge werkdruk. De werknemers doen dan alleen dat wat prioriteit heeft en is er geen tijd voor het bedenken van nieuwe ideeën om het werk beter te laten te verlopen, om de werksfeer te verhogen en om de communicatie op welk gebied dan ook te veranderen, c.q. te verbeteren.

Door de hoge werkdruk kunnen nieuwe ontwikkelingen dikwijls niet geïmplementeerd worden en dat gaat ten koste van de expertise van het bedrijf en de werknemers. Dat kan zelfs leiden tot gevaar voor de gemeenschap. Bij grote internationale organisaties heeft men tegenwoordig speciale afdelingen die zich alleen maar bezig houden met innovatie. En in Nederland houdt de overheid zich ook bezig met innovatie. Zij ondersteunt innovatieprogramma’s van bedrijven in samenwerking met kennisinstellingen door subsidie en zij ondersteunt door subsidieregelingen in de vorm van innovatiekredieten om bedrijven met innovatieve ideeën in het midden- en kleinbedrijf te stimuleren.

Ook in de zorg zijn er vele mogelijkheden om te innoveren. Denk aan projecten om de zelfredzaamheid van de menen te bevorderen of het bedenken van andere manieren om zorg aan de vele ouderen die er zijn te geven. De argumenten om niet te innoveren zijn meestal: er is geen tijd en er is geen geld. En daar zijn juist creatieve geesten nodig om toch verbeteringen en vernieuwingen te kunnen aanbrengen.

Is innovatie een modewoord? Nee, primair betekent innovatie invoering van iets nieuws. Dat men het woord ‘innovatie’ tegenwoordig overal tegenkomt, komt doordat men bewuster bezig is met vernieuwingen om bij te blijven want anders ‘lig je eruit’. Het is juist goed om oude manieren van werken, opvoeden, verzorgen en communiceren overboord te gooien. Wie heeft er nog een goed ‘innovatief’ idee?

Over management

Organiseren, ondernemen, managen en leidinggeven

De EFQM- en INK-excellencemodellen

Tekst: Jan de Ruijter

In de laatste aflevering hebben we gezien dat er acht gemeenschappelijke principes zijn waarop alle kwaliteitsbewegingen zijn gebaseerd. Persoonlijk voeg ik daar in mijn praktijk altijd een negende principe aan toe nr. i) dat kwaliteitsprincipes zowel betrekking hebben op het eindproduct en de behaalde resultaten als op de algehele organisatie en dat kwaliteit dus meer is dan alleen de kwaliteit van het product of service. Kwaliteit moet een integraal onderdeel van het volledige organisatieproces zijn waarbij een bedrijf een excellent werkende organisatie moet zijn.

We zagen ook hoe negen belangrijke concepten geleid hebben tot de opstelling van kwaliteitscriteria, aandachtsgebieden, van de verschillende kwaliteitsbewegingen zoals de Baldrige Foundation, de Europese tak daarvan EFQM en de Nederlandse tak INK.

In de figuren 1, 2 en 3 zien we de criteria, aandachtsgebieden van Baldrige, EFQM en INK uitgebeeld in excellencemodellen.

De belangrijkste observaties bij deze modellen zijn:

1) dat EFQM en INK een splitsing maken in organisatiegebieden en in resultaatgebieden oftewel enablers en results. De ‘enablers’ geven aan wat een organisatie doet en de ‘results’ geven aan wat de organisatie bereikt. De ‘results’ worden veroorzaakt door de ‘enablers’ die verbeterd kunnen worden door feedback van de ‘results’. Met deze indeling worden jaarplannen en resultaatmetingen op een duidelijke manier met elkaar in verband gebracht. En waar dat verband tekortkomingen aanduidt, kan besloten worden in welke aandachtsgebieden verbeteringen nodig zijn.

2) Zij maken een verdere splitsing in resultaten voor de klanten, resultaten voor de medewerkers, resultaten voor de gemeenschap en de eindresultaten voor het bedrijf (aandeelhouders, banken en directie). Het goede hiervan is dat het model oog heeft voor het verband tussen resulaten voor bijvoorbeeld de klant en tekortkomingen in organisatiegebieden bijvoorbeeld verkeerde werkprocessen, een verkeerde strategie of een verkeerde leiderschapsstijl.
Ook deze splitsing heeft waarde en wordt in het model dat door mij gepropageerd wordt, gehandhaafd.

3) INK benadrukt onder People de medewerkers en in het INK- model krijgt de klant, de gast veel te weinig aandacht. In welke sector een bedrijf ook activiteiten ontplooit, het moet altijd eerst en vooral om de klant en klanttevredenheid gaan. Dat is een punt dat nogal onderbelicht mag worden en het Baldrige-model heeft zeer terecht Customer Focus als een criterium, een aandachtsgebied.

4) INK en EFQM leggen te veel de nadruk op bedrijfsmatige systemen en processen en te weinig op gedrag. De systematiek van de INK- en EFQM-modellen spoort aan om voor alle resultaatgebieden systemen en regels aan te brengen. Hoog scorende INK- en EFQM-organisaties creëren een overvloed aan systemen, regels en maatregelen. Het opzetten en implementeren van deze systemen en regels kost veel tijd en moeite en genereren vaak zo veel gegevens dat men door de bomen het bos niet meer ziet. Men gedraagt zich alsof het systeem het doel op zich is waarbij flexibiliteit uit de organisatie wordt gehaald, die juist zo nodig is voor service aan de klant en voor innovatie. Ze verstarren de organisatie en veroorzaken verlies aan kwaliteit bij de uitvoering. Het systeem moet dus niets meer dan een middel zijn en er moet juist naar eenvoud gestreefd worden, niet naar complexiteit.

(Wordt vervolgd)

Jan G. de Ruijter is bedrijfsconsultant op Aruba.
Reacties: j.deruijter@yahoo.com

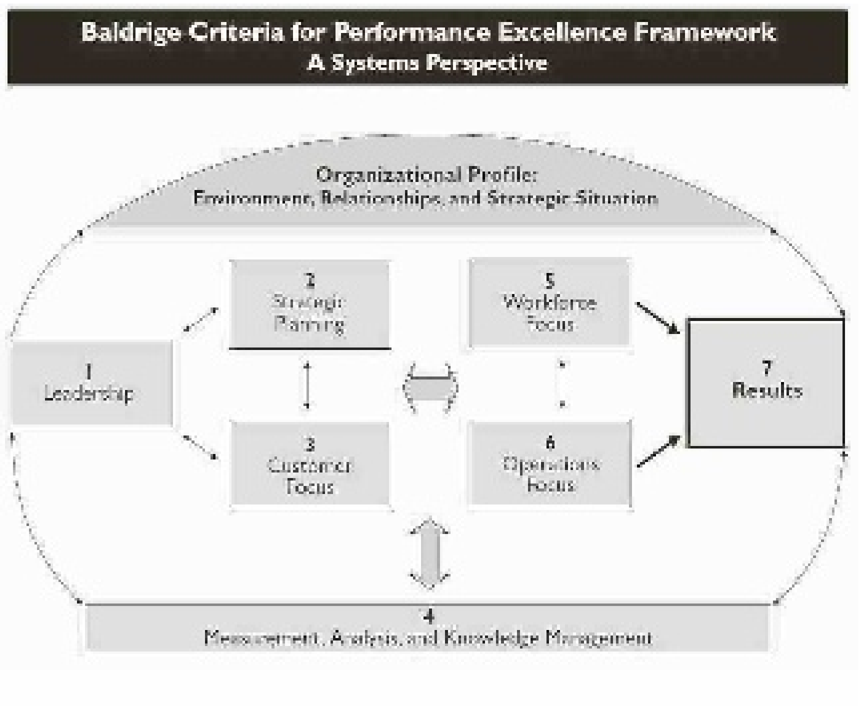

Het Baldrige-model, figuur 1

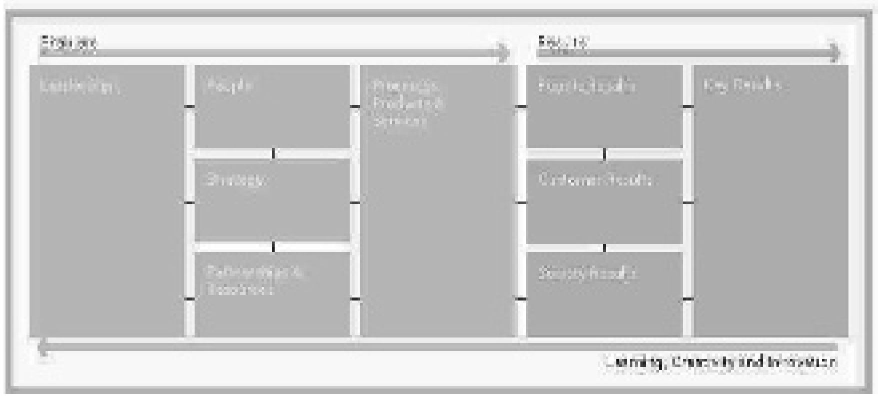

Het EFQM-model, figuur 2

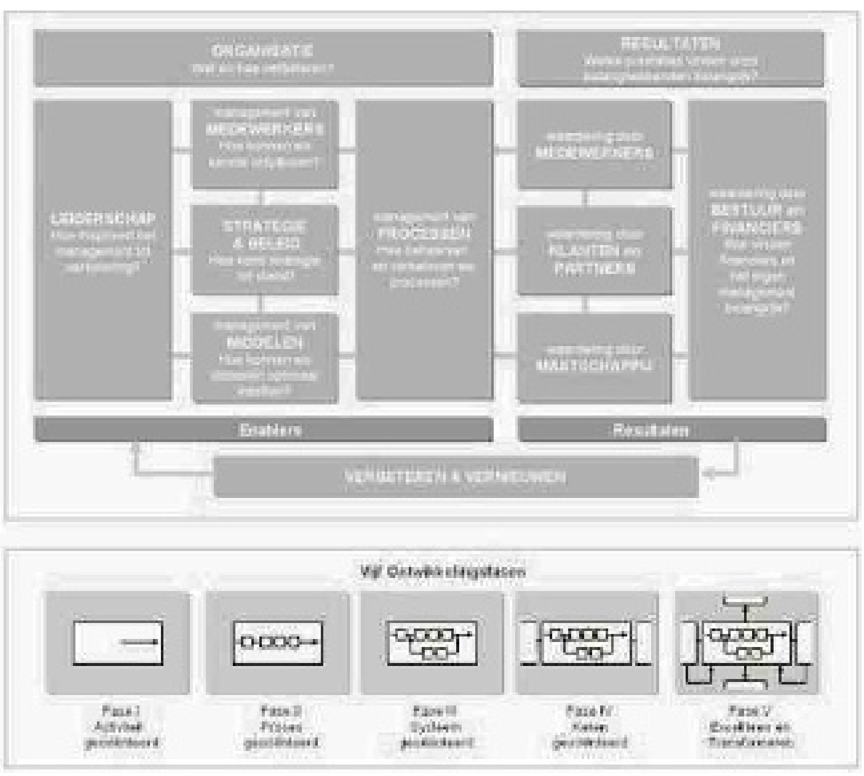

Het INK- model, figuur 3.

Business Agenda

Curaçao

7 februari: Start 'Educatie in Erfgoed'
Educatie in Erfgoed is een elf weken durende cursus georganiseerd door de University of Curaçao, de Stichting Monumentenfonds Curaçao (SMC) en het Monumentenbureau van DROV gericht op het behoud en het vergroten van kennis en bewustwording van ons erfgoed.
Aanvang cursus: 7 februari
Tijd: 16.30 - 18.30 uur
Locatie: University of Curaçao
Kosten: 395 gulden
Voertaal: Nederlands
Meer informatie: M.A. Newton, tel. 465-4688, email m.newton@monumentenfonds.org of L.M. Juliana, tel. 844-2171, email: l.juliana@una.an
Website: www.una.an/erfgoed

10 februari: aanmelding Colloquium Doctum-examen Faculteit der Rechtsgeleerdheid
Tot en met 10 februari kunnen personen die 23 jaar of ouder zijn en niet voldoen aan de toelatingseisen voor studie aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid zich aanmelden voor het Colloquium Doctum-examen.
Meer informatie: secretariaat van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid, tel. 844-2131 of 844-2132.

15 februari: aanmelding Colloquium Doctum-examen Tweedegraads Lerarenopleiding Papiaments, Engels, Nederlands of Spaans
Tot en met 15 februari kunnen personen die 23 jaar of ouder zijn en niet voldoen aan de toelatingseisen voor studie aan de Algemene Faculteit, zich aanmelden voor het Colloquium Doctum-examen.
Meer informatie: secretariaatAlgemene Faculteit, tel. 844-2121 of 844-2122.

17 februari: aanmelding Colloquium Doctum-examen Lerarenopleiding Funderend Onderwijs (LOFO)
Tot en met 17 februari kunnen personen die 23 jaar of ouder zijn en niet beschikken over een diploma dat directe toegang geeft, zich aanmelden voor het Colloquium Doctum-examen.
Meer informatie: secretariaat LOFO, tel. 844-2126 of 844-2189.

Business Happy Hour
TGI Monday!
Locatie: El Ron Cocktailbar, Roodeweg 86, Otrobanda (tegenover tankstation Colon).
Datum en tijd: Elke eerste maandag van de maand van 17.00 - 20.00 uur.
Dresscode: casual.
Tel: 661-8122

Aruba

22-27 april: Inspiration Business Trip
Rondreis voor vertegenwoordigers van bedrijven, branche-organisaties en overheden uit het Koninkrijk der Nederlanden en/of de Caribische (ei)landen door Aruba, Bonaire en Curaçao.
De focus ligt op de nieuwe statussen van de eilanden en duurzame innovaties en investeringen. Tevens aandacht voor (sociaal)economische ontwikkeling. Gelegenheid tot netwerken, match-making en het verbreden van de horizon.
Georganiseerd door InterExpo Caribbean N.V.
Contact: InterExpo, Peter Oerlemans, email: peter@interexpo.biz

27-29 april: Health and Beauty Expo
Nadere informatie volgt.

Internationaal

9 februari: Latin American Challenge
Het evenement is bedoeld om deelnemers op ideeën te brengen en contacten op te doen voor internationale marktstrategieën. Er wordt gesproken over kansen voor bedrijven in Argentinie, Brazilie, Chili, Colombia en Mexico. Ontmoet ondernemers en experts van het Dutch Trade Netwerk. Bezoek de informatiemarkt en neem deel aan de winter network receptie.
DE Latin-America Challenge is een initiatief van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie en NL EVD Internationaal.
Meer informatie: www.agentschapnl.nl/actueel/agenda/latijns-amerika-challenge
Tijd: 09.00 – 18.30 uur
Locatie: Hotel van de Valk, Den Haag-Nootdorp
Contact : evenementen@info.agentschapnl.nl

6-8 februari 2012: Trinidad & Tobago Energy Conference
Conferentie, workshops en beurs.
Locatie: Hyatt Regency Trinidad
Meer informatie: www.ttenergyconference.org

7-8 februari: Capacity Caribbean 2012
De enige C-level meeting voor de Caribische groothandel.
Locatie: Montego Bay, Jamaica
Meer informatie: http://www.capacityconferences.com

9-10 februari: Sustainability Conference
CGA-evenement met onderwerpen zoals klimaatverandering, armoedebestrijding en 'groene economie'.
Hilton Barbados, Needhams Point, St. Michael
Meer informatie: cga-caribbean.org

15-18 februari: World Organic Trade Fair
Location: Nürnberg, Germany
http://www.biofach.de/en

1-3 maart: Graphics of the Americas
Locatie: Miami Beach Convention Center
Meer informatie: http://www.graphicsoftheamericas.com

24-26 april 2012: Caribbean Hotel and Tourism Investment Conference (CHTIC)
De 16e aflevering van de conferentie. CHTIC is het enige evenement in zijn soort in de regio, niet bedoeld voor profit organizations, en alle fondsen worden geherïnvesteerd in de regio en komen ten goede aan de Caribische toeristenindustrie. Er zijn mogelijkheden om te netwerken en een-op-een ontmoetingen met sleutelfiguren uit de hospitality-wereld te hebben.
Rond de 400 afgevaardigden, afkomstig uit 23 Caribische landen, de Verenigde Staten en Groot-Brittannië, nemen deel aan de jaarlijkse CHTIC.
Meer informatie: www.caribbeanhotelandtourism.com

De Business Agenda verschijnt wekelijks in de Ñapa. Informatie over zakelijke evenementen, zoals symposia, lezingen, trainingen en conferenties, zowel op Aruba, Bonaire als op Curaçao, is welkom op napa@amigoe.com.

Communicatie

Online PR-missers (1)

Tekst: Bob Harms

Bedrijven reageren vaak laat, pover en formeel als ze via social media worden aangevallen door boze klanten die via andere kanalen niet gehoord worden. Kan dat ook anders? Speelt de toon een rol? Deze week laat ik een paar klassieke missers de revue passeren om de lezers van deze rubriek ervan te doordringen dat de aanpak echt anders moet.

Een van die online pr-missers speelde zich af rond United Airlines. De Canadese gitarist Dave Carrol zag in 2008 door het vliegtuigraampje hoe laders vangbal speelden met zijn gitaar en deze lieten vallen. Toen hij zijn beklag deed over zijn beschadigde instrument hield de Amerikaanse luchtvaartmaatschappij de boot af. Dat hebben ze geweten toen Carrol met zijn band Sons of Maxwell het liedje 'United breaks guitars' inclusief filmpje online zette in 2009. Het werd een onmiddellijke YouTube- en iTunes-hit en leidde tot enorme imagoschade.

En wie heeft nooit dat YouTubefilmpje gezien van die Domino's Pizza-medewerkers die lol hadden in het besnotten van de eetwaar? Heel Amerika gruwde mee bij een filmpje van een medewerker die mozzarella in zijn neus propte en het daarna weer op de pizza deed. Domino's pakte dat in eerste instantie niet zo best op. Andere organisaties gingen beseffen dat zij dit soort zaken voortaan echt anders moeten aanpakken.

En dan de kwestie van DELL Computers tegen de populaire blogger Jeff Jarvis. Na problemen met de klantenservice van Dell – die weigerde zijn kapotte computer te repareren of vervangen – startte hij op zijn blog BuzzMachine een serie posts met de titel 'Dell Hell', met gepersifleerd logo. Al snel trok hij nog veel meer bezoekers dan de 5000 die zijn blog voor die tijd al lazen. Zijn klacht zette tientallen andere bloggers aan om hun gal te spuien over de klantenservice van het computerbedrijf. In reactie daarop besloot Dell uiteindelijk om het beleid om te gooien en voortaan stevig aanwezig te zijn op social media met een zogenoemde webcareteam.

Minder sociaal wijs reageerde Nestlé toen Greenpeace het bedrijf in maart 2010 beschuldigde van het kopen van palmolie bij bedrijven die het leefgebied van de orangoetangs vernietigen. Dit deed Greenpeace met een zogenaamd reclamefilmpje, waarin iemand hapt in een met chocola bedekte apenvinger, die begint te bloeden. In ander beeldmateriaal wordt de KitKat-reep omgedoopt tot 'Killer', bij het openscheuren komt een apenvinger tevoorschijn. Het concern reageerde heel rigide op Facebook: het was onrechtmatig om het logo aan te passen, ook eiste het op hoge poten dat het filmpje verwijderd moest worden. Waarna de reactie was: 'Dit mogen jullie niet zien van Nestlé' en het nog sneller werd doorgestuurd. Pas na maanden (!) reageerde het bedrijf met de mededeling dat ze de productieafbouw op Borneo zouden gaan versnellen.

En dan de recente crisis met de hamburgerketen McDonalds, de zogenaamde 'hashtag gone bad' op Twitter. De problemen voor de fastfood-keten begonnen na de lancering van een 24-uurs campagne om zogenaamde 'promotie tweets' te voegen in de berichtenstromen van Twitter-gebruikers. De campagne was bedoeld om gezonde voeding door gezonde boerderijmethodes te delen en kenmerkte twee zoekwoorden, oftewel 'hashtags'. Het bedrijf die deze hashtags maakt, zendt deze via 'tweets' op twitter en zorgt ervoor dat betaalde berichten, zoals die van McDonalds op de top van de zoekresultaten belanden van Twittergebruikers, wanneer zij op die termen zoeken. De campagne verliep zonder problemen tot anderhalf week geleden toen McDonald's de overstap maakte van de eerste hash-tag getiteld @MeetTheFarmers naar een tweede met de titel @McDStories. "Binnen een uur, zagen we dat het niet ging zoals gepland", aldus een woordvoerder van McDonalds. "Het was zo negatief dat we meteen hebben besloten om de koers te wijzigen." Hoewel het bedrijf de bewuste hashtag slechts tweemaal gebruikte, kregen zij een legioen van critici over zich heen die van de gelegenheid gebruik maakten om McDonalds met tweets te bestoken met verhalen over vermeend drugsgebruik onder het bedienend personeel, dierenmishandeling, etc.

Volgende week: Hoe om te gaan met zulke publicitaire 'fall outs'.

Bob Harms is communicatie-adviseur

Boeken

De financiële manager van de 21ste eeuw

De financiële functie is een van de belangrijkste binnen een organisatie. Ondernemingen in de vijf grootste economieën van de wereld besteden er naar schatting ruim 200 miljard dollar per jaar aan. Veel organisaties hebben de laatste jaren gewerkt aan verbetering van zowel de efficiëntie als effectiviteit van financiële processen. Inmiddels kan worden gesteld dat een transformatie van de financiële functie naar een hoger kwaliteitsniveau niet langer een optie is maar een noodzakelijkheid.

Daarmee wordt onderkend dat financiële managers een belangrijke rol hebben, want ze zijn bij uitstek geëquipeerd om een leidende rol binnen de organisatie te spelen. Als een spin in het web van operationele en strategische processen kunnen ze consequenties van beslissingen overzien en tegelijkertijd nieuwe kansen en bedreigingen snel onderkennen en daar op inspelen, mits ze te allen tijde zorgen voor een betrouwbare financiële administratie.

De combinatie van vakmanschap en strategische en communicatieve vaardigheden zorgt ervoor dat de financiële managersfunctie een van de belangrijkste posities blijft binnen 21ste eeuwse organisaties. De inhoud van dit boek helpt u de gewenste transformatie te maken, zodat ook voor u zal gelden: de financiële manager is de nieuwe superman of supervrouw van de 21ste eeuwse organisatie!

Dr. André A. de Waal MBA is associate professor Strategic Management aan de Maastricht School of Management en academisch directeur van het Center for Organizational Performance, een organisatie die onderzoek doet naar en adviseert over high performance organisaties. Daarnaast is hij docent performance management aan de Erasmus Universiteit en de Vrije Universiteit. André de Waal is auteur van meer dan 220 artikelen en 22 boeken rond performance management.

Titel:
De financiële manager van de 21ste eeuw, Controlling en auditing in de praktijk
Auteur: André de Waal
Uitgever: Kluwer
EAN: 9789013032956

Economie

Argentijnse groei valt terug

Na Brazilië krijgt ook Argentinië last van de internationale groeivertraging. Vorig jaar nam de Argentijnse economie volgens officiële cijfers nog met een fabelachtige 9,2 procent toe, voor dit jaar verwacht de regering nog 5,1 procent. Maar experts vrezen nog meer achteruitgang.

Vorig jaar groeide in Latijns-Amerika alleen Panama sneller dan Argentinië. Ook met het meer bescheiden cijfer voor dit jaar zou Argentinië op het continent nog in de voorhoede blijven. In Brazilië, de grootste economie van Latijns-Amerika, is de groei op jaarbasis inmiddels teruggevallen tot ongeveer 3 procent.

Ondanks de indrukwekkende verzwakking in vergelijking met 2011 noemen experts de prognose voor Argentinië nog altijd optimistisch.

Locomotief
"Brazilië en China vertragen, Europa stagneert", zegt econoom Ramiro Castiñeira, een expert van het Argentijnse consultancybedrijf Económetrica. "Als de locomotief stilvalt, kan Argentinië zich niet loskoppelen. Het belangrijkste doel voor dit jaar is een groei van 3 procent vasthouden."

Naast de ongunstige internationale conjunctuur speelt ook de droogte het landbouwland Argentinië parten. En ook financieel ziet de situatie er niet rooskleurig uit.

"Argentinië is in financieel opzicht niet meer zo sterk als in 2008", oordeelt Castiñeira. Ook toen al deed de toenmalige internationale financiële crisis het groeicijfer voor 2009 abrupt dalen.

Groot tekort
De Argentijnse regering liet eerder dit jaar weten dat het land 2011 afsloot met een overschot op de betalings- en handelsbalans. Maar een gedetailleerde analyse van de financiële resultaten laat een ander beeld zien. Als alle buitenlandse schuldverplichtingen in rekening worden gebracht, heeft Argentinië te kampen met een groot tekort. Tijdens de voorbije negen jaren was dat alleen in 2009 het geval. Toen groeide de Argentijnse economie met amper 0,9 procent.

En zelfs als de officiële versie van een overschot wordt gevolgd, ligt dat cijfer vijf keer lager dan het overschot van 2010. Dat heeft te maken met steeds grotere uitgaven. Sinds de laatste maanden van 2011 probeert de regering die uitgaven af te remmen. De forse subsidies in de transportsector worden selectief verminderd; in het openbaar vervoer worden gunstige tarieven meer exclusief toegesneden op bevolkingsgroepen die dat echt nodig hebben.

Het overschot op de handelsbalans voor 2011 ligt 11 procent lager dan in 2010. En Argentinië heeft dat positieve cijfer vooral te danken aan een toename van protectionistische maatregelen. De regering kent invoervergunningen vaker niet meer automatisch toe en vraagt importeurs ook om ruim op voorhand precies aan te geven wat hun invoerplannen zijn, wat de import afremt.

Moeilijk jaar
"Alles wijst erop dat we een moeilijk jaar tegemoet gaan", zegt de econoom Ruben Lo Vuolo van het Interdisciplinair Studiecentrum voor Overheidsbeleid in Buenos Aires. "Het aftoppen van subsidies, de stijging van tarieven en de bevriezing van de lonen zullen de sociale situatie verslechteren." Lo Vuolo vreest vooral voor besparingen op een uitkering die werklozen of werknemers met weinig werkzekerheid nu genieten om hun kinderen in staat te stellen naar school te gaan en zich medisch te laten verzorgen.

Samen met andere experts hecht Lo Vuolo ook weinig geloof aan de statistische gegevens die de overheid het voorbije decennium hanteerde. Volgens het Nationaal Instituut voor Statistiek en Volkstellingen (Indec) groeide de Argentijnse economie in 2011 met 9,2 procent, maar verscheidene private analisten houden het op 6 à 7 procent. Ze geloven ook dat het officiële werkloosheidscijfer van 6,7 procent voor het laatste kwartaal van 2011 een stevige onderschatting is.

Deviezen
Lo Vuolo maakt zich verder ook zorgen over de deviezenaankopen die de Argentijnse nationale bank de voorbije maanden moest doen om de Argentijnse peso te ondersteunen.

Duurzaam ondernemen

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Recent vroeg Shakti-Aroena Lakhi zich in de Ñapa af in hoeverre Curaçaose bedrijven aan Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) doen en wat hun beweegredenen zijn. Een interessante vraag waar ik in dit verband in ieder geval voor een deel antwoord op hoop te kunnen geven.

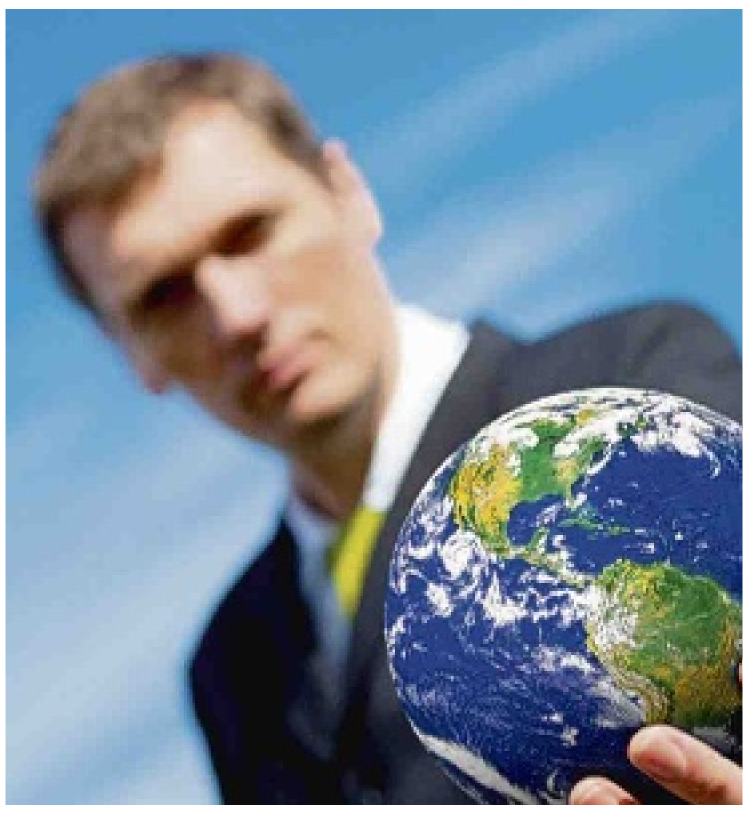

Tekst: Anton Kool

Een mooi voorbeeld van een breed gedragen initiatief van MVO bij het Curaçaose bedrijfsleven is het Bedrijven Platform Milieu (BPM). BPM is zo'n jaar of vijf geleden opgericht om aandacht voor arbo en milieu te vergroten en kennis en ervaring op dit gebied uit te wisselen. Inmiddels zijn er 45 bedrijven op Curaçao lid, uiteenlopend van grote organisaties als Aqualectra en MCB tot kleine eenmansbedrijven en zeer divers in type organisatie van overheids-nv tot architecten en van hotel tot bouwmarkt.

BPM organiseert allerlei activiteiten om kennis over milieu, arbo en duurzaamheid te vergaren en ervaringen te delen. De leden van BPM doen allen in uiteenlopende mate en om verschillende redenen aan MVO. Om hier beter inzicht in te krijgen ben ik samen met een aantal enthousiaste leden afgelopen jaar gestart met een onderzoek naar MVO-activiteiten binnen BPM, de motivatie daarachter en ontwikkelingen richting de toekomst. Hiermee geeft het onderzoek een leidraad voor BPM om duurzaamheid binnen de organisatie en binnen de individuele bedrijven meer handen en voeten te geven. Het onderzoek is inmiddels klaar en binnenkort zal BPM de resultaten hiervan kenbaar maken. Meer info over BPM op www.bpmcuracao.com

Armoedebestrijding
Een ander mooi voorbeeld liep ik een aantal weken toevallig tegen het lijf. Tijdens het maandelijkse open huis op Landhuis Ascension werd de muzikale omlijsting verzorgd door een aantal jongeren op mooie nieuwe instrumenten. Het bleek dat dit kinderen uit arme gezinnen van Banda'bou waren die door de Stichting Signaal Sosial zijn ondersteund met nieuwe instrumenten en andere apparatuur. En de Stichting Signaal Sosial krijgt de financiële middelen op haar beurt weer van het bedrijf Janssen De Jong. Dit wegenbouw- en aannemersbedrijf besteedt het geld dat anders naar kerstpakketten of relatiegeschenken gaat, aan armoedebestrijding op Curaçao en de andere eilanden.

Dit zijn zo maar een paar voorbeelden van bedrijven die beseffen dat ze een maatschappelijke verantwoordelijkheid hebben voor hun omgeving. Het laat zien dat er volop bewuste en verantwoordelijke bedrijven op Curaçao zijn. Het zijn voorbeelden die aantonen dat bedrijven, naast het realiseren van een bedrijfseconomisch resultaat, ook graag wat terug doen voor de maatschappij waar zij deel van uitmaken.

Naast dit morele aspect is het voor bedrijven ook bedrijfsmatig interessant omdat het een positieve uitstraling naar buiten heeft. En ook naar binnen toe want voor werknemers is het leuker om bij een betrokken en verantwoord bedrijf te werken, wat de betrokkenheid van werknemers positief beïnvloedt. De discussie of MVO wel wat oplevert hebben deze bedrijven al achter zich gelaten want marketing en HR-management kost net zo goed geld. Plus de voldoening die het voor de ondernemer zelf en de werknemers oplevert dat het bedrijf het goed doet is niet in geld uit te drukken.

Anton Kool is directeur van Kool Caribe Consult. Door middel van onderzoek verschaft hij inzicht in duurzaamheidsprestaties hij bedrijven en overheden en koppelt hieraan advies om tot verbetering of een transitieproces te komen.

Energie

Zuinigere batterijopladers besparen miljoenen

In Californië mogen voortaan alleen nog zuinige batterijopladers op de markt komen. Dat kan een besparing van tientallen miljoenen dollars opleveren.

Voor de mobiele telefoon, de laptop, de mp3-speler en de tablet, maar ook voor de elektrische tandenborstel, het scheerapparaat en allerlei draadloos gereedschap: veel gezinnen hebben steeds meer batterijopladers in huis. Maar veel van die opladers zijn niet efficiënt. Ze worden warm en verspillen daardoor elektriciteit.

In de Amerikaanse staat Californië moet het nu anders. De California Energy Commission, het energieagentschap van de staat, heeft deze maand nieuwe minimumnormen voor batterijopladers uitgevaardigd.

Volgens de California Energy Commission telt de staat 170 miljoen van die batterijopladers. Een gezin heeft gemiddeld elf opladers.

Efficiëntere opladers kunnen een besparing van 306 miljoen dollar per jaar opleveren. Met de bespaarde energie kan men 350.000 huizen per jaar van elektriciteit voorzien.

MKB

Massale actie op het internet

Na massale protesten op internet tegen de voorgestelde internetcensuurwetten SOPA en PIPA zijn deze allebei voorlopig van tafel. Kort na deze wetsvoorstellen kwam ook de ACTA tevoorschijn, gegoten in de vorm van een internationale handelsovereenkomst in plaats van in wetgeving. Wat houden deze wetsvoorstellen in en wat kan dit voor ons betekenen?

Tekst: Stimul-IT

SOPA (Stop Online Piracy Act) en PIPA (Protect IP Act: Preventing Real Online Threats to Economic Creativity and Theft of Intellectual Property) waren nieuwe wetsvoorstellen, in de Verenigde Staten in behandeling door het Huis van Afgevaardigden en de Senaat. Deze wetsvoorstellen werden gepresenteerd als pogingen om inbraak op auteursrechten die gepleegd worden door buitenlandse websites (niet in de Verenigde Staten gehost) te stoppen.
ACTA is voorgesteld als een multilaterale overeenkomst voor de vaststelling van internationale normen voor de handhaving van intellectuele eigendomsrechten. ACTA zou in een internationaal juridisch kader zitten en stelt vast dat andere landen zich vrijwillig kunnen aansluiten, en biedt de mogelijkheid een bestuursorgaan buiten de internationale instellingen zoals de Wereldhandelsorganisatie (WTO), de World Intellectual Property Organization (WIPO) of de Verenigde Naties, te creëren. Onderhandelende landen hebben het beschreven als een reactie 'tegen de stijging van de mondiale handel in namaakgoederen en door piraterij verkregen auteursrechtelijk beschermde werken'. De reikwijdte van ACTA beslaat nagemaakte goederen, generieke geneesmiddelen en schending van het auteursrecht op het internet.

Deze wetsvoorstellen klinken toch allemaal als goede initiatieven. Waarom was er dan zoveel commotie?

The Electronic Frontier Foundation, een organisatie die pleit voor het algemeen belang in de digitale wereld (een soort internetconsumentenbond), heeft een samenvatting van de gebreken in deze wetsvoorstellen gemaakt, en de bedreigingen voor een open, veilig en gratis internet.

Prof. Clay Shirky, een Amerikaanse schrijver, consultant en docent inzake de sociale en economische effecten van internettechnologie heeft deze samenvatting in een heel mooie presentatie gegoten om uit te kunnen leggen hoe SOPA en PIPA schade zouden toebrengen aan de 'commons-based' creatie die bijvoorbeeld websites zoals Wikipedia en YouTube mogelijk maakt.

Wat willen SOPA en PIPA bereiken?
Het verhogen van de kosten voor auteursrechtennaleving, tot het punt dat men ermee stopt om deze mogelijkheid aan amateurs te leveren.

Hoe gaan ze dat doen?
Door het identificeren van websites die inbreuk maken op auteursrechten en deze websites weghalen uit het Domein Naam Systeem (DNS). DNS is het systeem dat mensleesbare namen (Google.com) vertaalt naar machineleesbare taal (IP-adres 74.125.65.104). Maar dit is gemakkelijk te ontduiken door in plaats van google.com het IP-adres 74.125.65.104 in te typen.
Bewijslast tussen legaal en illegaal (schending van auteursrecht) ligt niet meer bij de uitgeverijen maar bij de gebruiker.
Providers, zoekmachines, betalingssystemen en advertentienetwerken waarmee de verdachte website samenwerkt, moeten alle banden met de websites die naar auteursrechtelijk beschermd materiaal verwijzen verbreken, waardoor hij vanzelf onklaar gemaakt wordt.

Elke partij - ook een individuele artiest - die zegt schade te ondervinden van de inhoud van een website kan een klacht indienen, resulterend in een verregaande blokkade. Zelfs een onwelgevallige link naar een andere site zou voldoende kunnen zijn om de website uit de lucht te halen. Bovendien zou het hele domein uit de lucht gehaald moeten worden en mag de site ook niet meer te vinden zijn in zoekmachines of andere verwijzingen.

Censuur
Met deze wetten zou het intellectuele eigendom beschermd worden tegen websites die bijvoorbeeld illegaal een recente film als download aanbieden. Die sites worden op allerlei manieren onbereikbaar en onvindbaar gemaakt om zo het schenden van auteursrecht te stoppen. Dit moet als gevolg hebben dat de mensen weer betalen voor hun cd's, dvd's en boeken en de industrieën die al jarenlang harde klappen krijgen, weer kunnen gaan bloeien.

Er heerst ook de angst dat websites die drijven op 'user generated content', zoals FaceBook, Twitter, Flickr, Tumblr en YouTube, gemakkelijk slachtoffer kunnen worden omdat ze grootschalig kunnen worden aangepakt op wat één gebruiker bij ze online zet. Eén verkeerde video en YouTube gaat op de zwarte lijst voor alle Amerikaanse bezoekers.
Beginnende en innovatieve internetbedrijfjes hebben nu ook een veel kleinere kans op overleven. Plotseling is er meteen een enorme aansprakelijkheid wanneer een van hun gebruikers/klanten iets verkeerds online zetten. Grote investeerders willen geen geld in nieuwe 'startups' stoppen omdat de SOPA- en PIPA -wetgeving deze bedrijven gemakkelijk ten gronde kan richten. Zouden Facebook, Twitter, YouTube of Wikipedia onder SOPA- en PIPA-wetgeving gestart zijn, dan was de kans een stuk kleiner dat ze momenteel zo'n belangrijk onderdeel waren geweest van de informatievoorziening en de vrijheid die het internet ons verschaft.

ACTA
Een week nadat het internet massaal zijn stem verhief en de Amerikaanse SOPA- en PIPA-wetten tegen wist te houden, brengen de gezamenlijke regeringsleiders van de EU het ACTA-verdrag in Europa weer een stap dichterbij.
ACTA heeft tot doel internetleveranciers en -dienstverleners wettelijk aansprakelijk te stellen voor wat hun gebruikers online doen. Dit dwingt de internetleveranciers en -dienstverleners om een soort privéauteursrechtpolitie en dito rechter in het leven te roepen, met als gevolg dat deze internetleveranciers en -dienstverleners

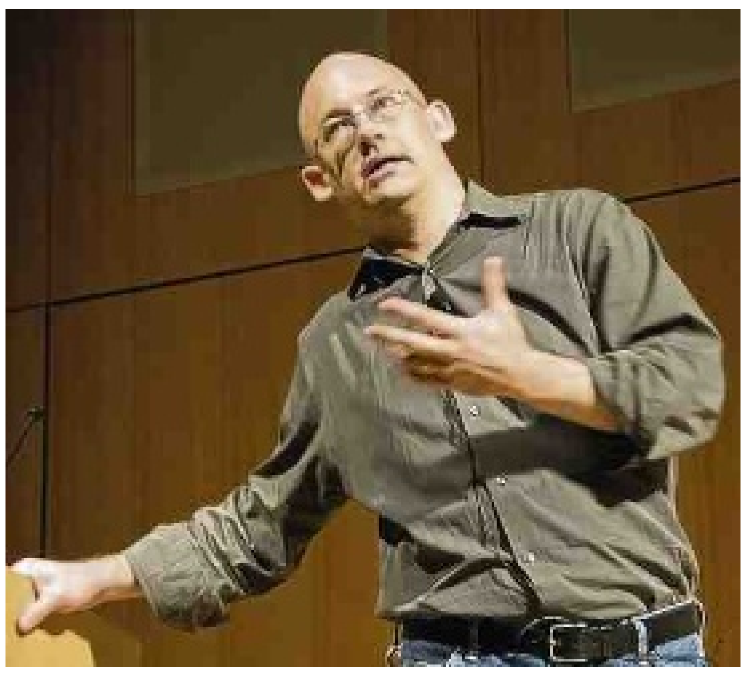
Clay Shirky

censuur op hun netwerken moeten toepassen om dit te kunnen doen. De verlammende invloed op het recht van vrijemeningsuiting zou verschrikkelijk zijn. Alle informatie wordt gecontroleerd voor auteursrechtschending. Het sturen of ontvangen van dit soort informatie kan leiden tot ontkoppeling van de internetverbinding of tot strafrechtelijke vervolging. De schending wordt ook naar de uitgever gestuurd en op basis van hun claims kunt u dan beboet worden of naar de gevangenis gestuurd worden.

In naam van patenten, zou ACTA grote bedrijven de mogelijkheid geven om bijvoorbeeld de productie van generieke medicijnen af te stoppen voordat ze bij de mensen die ze nodig hebben komen en het geeft hen de mogelijkheid het gebruik van bepaalde zaden voor gewassen tegen te gaan.

ACTA-, SOPA- en PIPA-wetgeving zal piraterij nooit kunnen stoppen, maar het zal de mogelijkheid voor censuur en misbruik introduceren en het internet minder veilig en minder betrouwbaar maken. Het internet is een vitaal en dynamisch medium, en overheden willen nu aan de basisstructuur van het internet sleutelen, zodat meer mensen wellicht meer films gaan kopen.

Maar films kunnen corrupte regimes niet stoppen in hun handelen en de hele entertainmentindustrie draagt niet zoveel bij aan de wereldeconomie om zoveel macht aan deze industrie toe te kennen. Internet kan echter wel corrupte regimes aan banden leggen en onrechtmatig handelende bestuurders, politie en machthebbers kunnen nu niet meer doen en laten zoals zij dat graag zouden willen, want 'internet is watching'.

STIMUL-IT CURAÇAO | Information Technology Institute

Bijscholing schoonheidsspecialisten

‘Letterlijk dicht op de huid’

‘Upgrading’ van het vak schoonheidsspecialist is nodig omdat huidaandoeningen de laatste 20 jaar zijn verdubbeld. De schoonheidsspecialist is een belangrijke schakel tussen de klant en de dermatoloog. Door bijscholing leren de schoonheidsspecialisten om ernstige huidaandoeningen eerder te herkennen, zodat klanten doorgestuurd kunnen worden naar de specialist. “Je leert grenzen te stellen”, aldus Stella van der Roest, schoonheidsspecialiste op Curaçao en initiatiefneemster om bijscholingsopleidingen voor schoonheidsspecialisten op Curaçao te organiseren. Half januari volgden 25 schoonheidsspecialisten uit Curaçao, Bonaire, Suriname, België en Nederland de basis- en vervolgopleiding Dermatologie voor schoonheidsspecialisten. De opleiding werd verzorgd door U-Consultancy, een Opleidings-, Trainings- & Adviescentrum voor medische en verpleegkundige zorg, beauty & wellness. Dermatoloog Niek Bennen was de docent.

Tekst: Judice Ledeboer Foto’s: Ken Wong

Stella van der Roest (links) en Carla Uppelschoten

U-Consultancy is gespecialiseerd in het vakgebied Dermatologie en zorgt met vakgerichte opleidingen voor schoonheidsspecialisten om hun vak nog beter te kunnen uitoefenen. Carla Uppelschoten, oprichter en directeur van U-Consultancy, vindt dat extra dermatologische kennis een meerwaarde is. “Door de juiste analyse en het gebruik van medische terminologie kan een schoonheidsspecialist na de bijscholingstrainingen een klant professioneel doorverwijzen naar de huisarts en/of dermatoloog en kan deze een klant beter adviseren”, aldus Uppelschoten. De organisatie werkt nauw samen met de Nederlandse Vereniging van Dermatologie en Venereologie (NVDV). Dit is een waarborg voor het opnemen van actuele kennis en vaardigheden in de opleidingsprogramma’s voor schoonheidsspecialisten. Er zijn 40 dermatologen verbonden aan U-Consultancy die de lessen geven.

Eerste keer
Het was de derde keer dat deze opleidingen op Curaçao gegeven werden. Initiatiefneemster Van der Roest is zelf schoonheidsspecialiste en al 31 jaar werkzaam in het vak. Sinds 25 jaar heeft zij haar eigen praktijk, Schoonheidskliniek Martien aan de Blenchiweg. Van der Roest gaat regelmatig naar Nederland en de Verenigde Staten voor bijscholing op haar vakgebied en ze vindt het belangrijk dat ook op Curaçao meer bijscholing voor schoonheidsspecialisten plaatsvindt. “Ik ga al jaren naar congressen om meer te leren. Ik houd van leren en bijscholing. De huidaandoeningen zijn in 20 jaar verdubbeld met name op het gebied van huidkanker. Daarom zijn deze opleidingen zo belangrijk. Alles wat de cursisten hier leren past bij het werk dat ze doen. Ze kunnen de klanten beter helpen om problemen te voorkomen. Door het organiseren van deze opleidingen wil ik collega’s laten weten dat ‘upgrading’ van hun kennis goed is voor het vak. Na deze opleidingen is hun kennis zo verruimd dat ze verder kunnen. Ze voelen zich ook veel zekerder.”

Docent van de opleidingen, dr. Niek Bennen is dermatoloog in Diagnostisch Centrum Oud Zuid in Amsterdam en zit in de Adviesraad voor Dermatologie, die kwaliteit in de gaten houdt. Hij ziet het belang van bijscholing voor schoonheidsspecialisten, mede door de toename van huiddoeningen de laatste jaren en hij ziet de voordelen van samenwerking tussen schoonheidsspecialisten en dermatologen. “Dermatologen en schoonheidsspecialisten zijn geen concurrenten van elkaar. Het gaat erom dat je hetzelfde advies geeft aan de patiënt. Medici kunnen er juist veel voordeel van hebben als de schoonheidsspecialisten meer over huidaandoeningen weten. Als ik bijvoorbeeld iemand doorstuur naar een schoonheidsspecialist dan kan die schoonheidsspecialist ondersteunen in de behandeling omdat het advies dat de dokter heeft gegeven feitelijk wordt herhaald door die schoonheidsspecialist. Ik leid ze niet op tot dermatoloog, maar juist om meer te leren over de dermatologische aandoeningen die er zijn en wanneer ze moeten doorverwijzen.”

Signalerende functie
De schoonheidsspecialisten leren bij de opleidingen dat ze een signalerende functie hebben en dat ze zich realiseren dat ze veel kunnen betekenen als schakel naar de specialist. “De gang naar de schoonheidsspecialist is laagdrempeliger dan direct een bezoek aan de dermatoloog. De schoonheidsspecialisten leren ook waar ze van af moeten blijven”, aldus de specialist.

Van der Roest vindt dat deze opleidingen na de schoonheidsspecialistenopleiding nodig zijn omdat de huid dan beter benaderd en behandeld kan worden. “Je leert er heel veel en in samenwerking met de dermatologen kunnen er veel huidproblemen voorkomen worden.” Volgens haar werken de schoonheidsspecialisten in Nederland meer samen met dermatologen en ze hoopt dat dat hier op de eilanden en in Suriname ook beter wordt. “Wij lopen eigenlijk heel erg achter op dat gebied vergeleken met Nederland. De huidproblemen zijn hier echter net zo groot. Door deze opleiding gaat het niveau van het schoonheidsspecialistenvak omhoog.” Zelf werkt ze al wel samen met dermatologen en verwijst ze klanten door. Volgens haar is het een groeiproces. “Als ze weten wat we kunnen dan verloopt die samenwerking ook beter.”

De cursisten leren in de basisopleiding het beschrijven van huidaandoeningen, huidanalyse en advies aan klanten (bij eczeem en allergie, psoriasis en pigmentstoornissen), de nieuwste medische richtlijnen en het herkennen en professioneel doorverwijzen naar huisarts en/of dermatoloog. In de vervolgopleiding leren ze welke huidaandoeningen zij wel mogen behandelen en wanneer zij moeten doorverwijzen, huidtypes, overbeharing, indicaties, risico’s en aanschaf apparatuur en het herkennen en beschrijven van huidtumoren en littekenbehandeling. Op Curaçao komen volgens Van der Roest veel vormen van het voorstadium van huidkanker voor. “Verkleuringen en een ruwe huid en dergelijke moeten wel herkend en behandeld worden”, aldus de schoonheidsspecialiste. “We leren tijdens deze bijscholingen meer over medische huidanalyse en dat is anders dan de traditionele huidanalyse uit de opleiding. Door het leven in de tropen met meer zonlicht en vocht is het helemaal belangrijk om goed op de huid te letten, zegt Van der Roest. “Men moet de huid altijd beschermen, voor, tijdens en na verblijf in de zon.” Ook mensen met een donkere huidskleur moeten dat doen, in verband met pigmentatie. In Nederland krijgt 1 op de 6 mensen huidkanker. Cijfers op Curaçao zijn haar niet bekend. Ze spreekt uit ervaringen in haar praktijk. Andere huidaandoeningen die hier veel voorkomen zijn bepaalde types acne, eczeem, schimmels, allergieën, wratjes en pigmentproblemen.

Toename
De toename van huidaandoeningen, ook op de eilanden, baart iedereen veel zorgen. “Er zouden campagnes moeten komen om de mensen te wijzen op betere controle van hun huid en hoe men preventief kan handelen. Tegenwoordig kan huidkanker al in een vroeg stadium geconstateerd worden”, aldus dermatoloog Bennen. “Als je te lang wacht moet je naar de chirurg en die moet dan vaak ‘mutilerende chirurgische ingrepen’ doen. Dat betekent dat er veel rond de aandoening weggesneden wordt en dan maak je per definitie littekens.”

In navolging op wat Van der Roest al zei over mensen met een donkere huid zegt Bennen: “De donkere huid reageert over het algemeen wat anders in die zin dat een blanke huid rood wordt en een donkere huid wordt juist donkerder. Die pigmentverandering blijft ook zitten. Dat kan door mensen als storend ervaren worden. Ook vitiligo, een auto-immuunziekte, is bij een donkere huid meer zichtbaar. De bron van aanmaak van pigment is men kwijt. Huidziekten kunnen dan ook sociaal invaliderend zijn. Mensen met huidaandoeningen gaan niet naar de sportschool, zwemmen niet en trekken zich terug. Die huidproblemen zijn voor patiënten belastend en hebben in sommige gevallen ook consequenties voor het zelfbeeld en zelfvertrouwen van de patiënt. Artsen noemen een huidprobleem vaak een ongemak, maar gaan voorbij aan de psychische problemen.” Mensen hebben ook een automatische reactie om weg te kijken of afstand te nemen als iemand zichtbaar een huidaandoening heeft. Ook dat heeft veel psychische gevolgen voor de patiënt.” Bennen zegt met nadruk dat huidziekten niet besmettelijk zijn. “Als dat zo zou zijn dan zou ik onder de huidproblemen zitten.”

Compliment
Een speciaal compliment willen Van der Roest en Bennen nog kwijt aan de Maris Stella school in Brakkeput Ariba en aan iedereen die mee heeft geholpen om de opleiding tot een succes te maken. Beiden waren onder de indruk van de gastvrijheid van de school, waar de opleiding plaatsvond. In een ruime zaal met alle voorzieningen konden de opleidingen in alle rust gegeven worden en de catering was geweldig volgens Bennen. “Het eten was puur, met hart en ziel bereid en dat proefde je. Zo behoort een maaltijd te zijn en de bediening door studenten van de school was erg goed.” Alles werd door studenten van de school verzorgd.

Dermatoloog Bennen was voor het eerst op Curaçao. Een groot voordeel van de opzet om met een groep een paar dagen samen te zijn vond hij dat er na de lessen nog zo veel werd nagepraat. “Je wordt even uit je eigen circuit gehaald en dat vergroot het begrip voor de professie omdat je ook na de lessen met elkaar zaken kunt doorspreken. Je gaat elkaars ‘taal’ meer spreken. We zitten hier allemaal voor hetzelfde: we willen dat de klant/patiënt goed behandeld wordt.” Bij het napraten werden de ervaringen en knelpunten in het werk van de schoonheidsspecialisten besproken. “Ik ga met een berg wensen terug naar Nederland en daarmee gaan we aan het werk om kennis en kunde samen te brengen en samenwerking tussen alle parijen te blijven motiveren. Iedereen heeft zijn eigen expertise en professionaliteit. De schoonheidsspecialisten vertegenwoordigen een groep die letterlijk en figuurlijk de mensen dicht op de huid zit. Ze zijn belangrijk bij het terugdringen en voorkomen van ernstige huidproblemen.”

Voor meer informatie over de basis- en vervolgopleiding Dermatologie voor schoonheidsspecialisten: Stella van der Roest, telefoon: + 5999 7371871.

Dermatoloog Niek Bennen overhandigt het certificaat aan een van de deelnemers.

Schoonheidsspecialisten die aan de workshop deelnamen.